

STOWARZYSZENIE SALEZJANÓW WSPÓŁPRACOWNIKÓW

WYTYCZNE I WSKAZANIA

DO FORMACJI

SALEZJANÓW WSPÓŁPRACOWNIKÓW

RZYM 2015

Tytuł oryginału: *Orientamenti ed indicazioni per la formazione*, Roma 2015

Podmiot odpowiedzialny – *Il Consiglio Mondiale dell'Associazione Salesiani Cooperatori*

Tłumaczenie i opracowanie wersji polskiej – ks. Piotr Szlufik SDB

Korekta językowa – kl. Paweł Figura SDB

© Copyright by Stowarzyszenie Salezjanów Współpracowników - Inspektoriat św. S. Kostki

Wydanie I, 2016 r.

SŁOWO WSTĘPNE DO WYDANIA POLSKIEGO

Zanim polski czytelnik rozpocznie lekturę *Wytycznych i wskazań do formacji Salezjanów Współpracowników* pragnę, tytułem wstępu, zabrać głos w kilku kwestiach metodologii pracy translatorskiej, jakiej się podjąłem. Każde tłumaczenie jest pewnego rodzaju interpretacją. Staralem się przełożyć tekst włoski w sposób najbardziej przystępny, zachowując zasady języka polskiego a także strukturę oryginalnego dokumentu.

Wśród dokonanych ingerencji w tekst włoski należy wspomnieć o: zrezygnowaniu z jednozdaniowych fragmentów, które złączono z większymi blokami, rozwinięciu użytych skrótów, ujednoczeniu nazwy „Salezjanin Współpracownik” (w tekście źródłowym używano bowiem niekiedy nazwę skróconą „Współpracownik”) oraz o dodaniu brakujących przypisów. Wszystkie fragmenty dokumentów papieskich, soborowych, nauczania Kościoła i tekstów salezjańskich, cytowane w niniejszym tłumaczeniu, zostały przywołane w wersji pochodzących z wydań polskich. Cytaty z Pisma Świętego są zaczerpnięte z: *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych*, Wydawnictwo Pallotinum, Poznań-Warszawa 1995. Słowa w nawiasie kwadratowym [ ] zostały dodane albo przez autorów niniejszego dokumentu, albo przez tłumacza. Wszystkie cytowania w przypisach z dokumentów podanych w zapisie skrótowym: PŻA/S i PŻA/R oznaczają odpowiednio: *Program Życia Apostolskiego – Statut i zawarty w Programie Życia Apostolskiego Regulamin* (tłum. F. Krasoń, Wrocław 2014), zaś numery po skrócie odnoszą się do odpowiednich artykułów (pierwsza liczba) i paragrafów (liczba druga). Pragnę zauważyć, że tłumaczenie polskie wspomnianych dokumentów niekiedy różni się od oryginału, stąd też w niniejszym tłumaczeniu zaznaczono wyraźnie braki odpowiednich fragmentów lub inną numerację artykułów i paragrafów.

Mam nadzieję, że ten skromny owoc pracy będzie pozytywnie przyjęty przez odbiorców tekstu i posłuży zarówno do rozwoju osobistego, jak i całego Stowarzyszenia Salezjanów Współpracowników w Polsce. Niech poniższa wersja *Wytycznych i wskazań* pozwoli wszystkim członkom Stowarzyszenia podjąć ważne wyzwania formacji osobistej i wspólnotowej, która jest gwarantem istnienia oraz dalszego rozwoju tej grupy Rodziny Salezjańskiej. Niech poniższy tekst będzie również darem dla polskich członków Stowarzyszenia, które w obecnym roku świętuje jubileusz 140-lecia powstania. Niech św. Jan Bosko – założyciel Salezjanów Współpracowników – wszystkim hojnie błogosławi i wyprasza u Boga dar nowych i świętych powołań.

Ks. Piotr Szlufik SDB

Woźniaków, kwiecień 2016 r.

PRZEDMOWA

Powołanie do bycia Salezjaninem Współpracownikiem jest zaproszeniem do tego, by wejść na drogę, która prowadzi do rozwinięcia przez chrześcijanina życia chrzcielnego. Życie to jest równocześnie *darem i zadaniem*. Jest *darem*, bowiem każdy otrzymuje od Boga osobiste wezwanie do realizacji siebie samego, ofiarując własne życie w służbie królestwu. Ale jest i *zadaniem*, odpowiedzialnością, gdyż Bóg nigdy nie działa bez zaangażowania osoby. To wezwanie do otwarcia się i współdziałania w przemieniającym działaniu Boga, tak aby całym jej życiem mógł kierować Duch Święty.

Dla Salezjanina Współpracownika owo „otwarcie się i współdziałanie” oznaczają realizację w swoim życiu wartości ewangelicznych opisanych w *Programie Życia Apostolskiego*. Salezjaninem Współpracownikiem staje się [ktoś] prawdziwie wtedy, gdy te wartości, charakterystyczne dla dobrego chrześcijanina i uczciwego obywatela kształtują własne myślenie, najgłębsze motywacje, postawy i działania; gdy – ujmując syntetycznie – tożsamość idealna ujęta w *Programie Życia Apostolskiego* stanie się tożsamością realną, przeżywaną przez osobę z pokorną szczerością. Powołanie to jest oryginalne w swoich charakterystycznych rysach, jest bogate w treści, jest absorbujące, jeśli chodzi o wyzwania.

Jednakże wezwanie Pana do tego, aby być Salezjaninem Współpracownikiem nie zakłada, by ktoś posiadał już od zaraz i w sposób dojrzały wszystkie cechy, których wymaga to powołanie. Nie oznacza to także, że ktoś ma w pełni i konsekwentnie przeżywać skutki, jakie wiążą się z [wyborem tego powołania]. Po to, aby koherentnie odpowiedzieć na to wezwanie potrzeba w każdym przypadku solidnej formacji.

Po co jednak nowy dokument?

Po II Soborze Watykańskim wszystkie stowarzyszenia zostały poproszone o ponowne odnalezienie początkowej inspiracji ich charyzmatu. W ten sposób rozpoczęto, także w Stowarzyszeniu Salezjanów Współpracowników, proces odnowy i uświadomienia sobie, że różne [jego] etapy doprowadziły do zatwierdzenia nowego *Programu Życia Apostolskiego*.

Wymagania związane ze skutecznym zaangażowaniem Chrześcijan w aktualnym świecie poprowadziły ponadto grupy i ruchy kościelne do postawienia – o wiele silniejszego niż w przeszłości – nacisku na kwestię solidnej formacji oraz na konieczność, jeśli chodzi o apostołat, dostosowywania się i bycia dynamicznym. Rzeczywiście, aktualna kultura nieustannie stawia nowe zapytania oraz wyzwania. Kościół, prowadzony przez Ducha Świętego, ofiaruje w nauczaniu, praktyce pastoralnej i w życiu duchowym nowe bodźce. Istnienie mężczyzny i kobiety przechodzi różne fazy, z problemami i okazjami ciągle nowymi, stąd nie można nigdy uznać siebie za uformowanego w sposób definitywny. Formacja jest ciągłym procesem odnowy.

Niniejsze *podstawowe założenia* oraz odpowiednie [do nich] *wskazówki działania*, mają zatem jeden cel: poprowadzić Salezjanina Współpracownika do zrozumienia bogactwa własnego powołania i pomóc jemu odpowiedzieć na wyzwania, które świat, a szczególnie młodzież, stawia wierze chrześcijańskiej i salezjańskiej misji. Poza tym, te podstawowe założenia stanowią ważny punkt odniesienia dla tych wszystkich, którzy w Stowarzyszeniu są odpowiedzialni za formację.

W celu osiągnięcia tych celów niezbędne są: odpowiednia dojrzałość ludzka i dobra otwartość kulturowa (*wymiar ludzki*), pogłębienie wiary (*wymiar chrześcijański*), wybór kształcenia i apostołatu w duchu Księdza Bosko (*wymiar salezjański*). Te trzy wymiary tworzą strukturę, na której opiera się niniejszy nowy dokument, [stanowiący] harmonijne współbrzmienie z tym, na co wskazuje *Christifideles laici*.

Potrzeba, aby dojrzało we wszystkich przekonanie o tym, że dziś obowiązek odpowiedniej formacji jest absolutnie konieczny dla dobra osoby, przyszłości Stowarzyszenia a także wpływu na działalność apostołską. Ta zaś okazuje się znaczącą jedynie wtedy, gdy jest poparta świadectwem i gdy oświecają ją właściwe motywacje.

Koordynatorka Światowa Pani Noemi Bertola
Światowa Rada Stowarzyszenia Salezjanów Współpracowników

WSTĘP

Niniejsze *Wytyczne i wskazania do formacji Salezjanów Współpracowników* przeznaczone dla całego Stowarzyszenia, a szczególnie dla odpowiedzialnych (członkowie Rad i radcy ds. formacji), dają podstawy i istotne kryteria, wskazania i wytyczne, pozwalające przygotować plany formacyjne odpowiednie do różnych sytuacji społeczno-kulturowych, terytorialnych oraz kościelnych, z jednoczesnym zachowaniem koniecznego jednolitego ukierunkowania.

Dokument ten – inspirujący się modelem formacyjnym spójniejszym z aktualnymi osiągnięciami nauk o formacji – ma zatem charakter ogólny [i winien być] brany pod uwagę przy opracowywaniu planów i programów formacyjnych początkowych lub ciągłych, rocznych lub wieloletnich.

Punktem wyjścia tego procesu jest znalezienie odpowiedzi na pytanie: *Jakiego Salezjanina Współpracownika chcemy uformować?*

Jedyna możliwa odpowiedź jest zawarta w *Programie Życia Apostolskiego*, który określa tożsamość Współpracownika.

Czym jest formacja?

Formacja to zobowiązanie i wysiłek, jakie osoba podejmuje – także z pomocą innych – w celu harmonijnego rozwoju wszystkich wymiarów własnego jestestwa, kultywowania i wykorzystania uzdolnień oraz osobistych darów. Z tego powodu, wszystko, co pomaga rozwijać, co przyczynia się do wzrostu własnego potencjału i dojrzałości w mężczyźnie oraz kobiecie, ma znaczenie formacyjne.

Proces nie tylko umysłowy

Formacja to coś więcej niż teoretyczne uczenie się. To szeroki proces dojrzewania odnoszący się do całej osoby. Podtrzymuje ją poszukiwanie i refleksja; umacnia modlitwa i gorliwość, dialog z Bogiem i apostolska odpowiedzialność; [ów proces] ubogaca się i weryfikuje w dialogu oraz relacjach z innymi osobami.

Formacja Salezjanina Współpracownika, w szczególności, łączy studium i zaangażowanie praktyczne, jak potwierdza to wybitnie tradycja salezjańska. Ksiądz Bosko zawsze ostrzegał przed formacją nazbyt teoretyczną, która nie konfrontowałaby się z życiem. Proponował refleksję, która oświecałaby praktykę i praktykę, która ożywiałaby refleksję, mając na uwadze działanie bardziej związane z rzeczywistością i od strony apostolskiej skuteczniejsze – oto zmysł rzeczywistości, charakterystyczny dla jego ducha.

Proces stopniowy i całościowy

Formacja osoby jawi się jako proces stopniowy i całościowy, w którym jej wymiary i potencjał rozwijają się oraz dojrzewają stopniowo i równocześnie. Prócz tego, formacja łączy się z formacją sumienia, które ukierunkowuje i nadaje sens rozwojowi osobistych uzdolnień.

Sumienie oświecane Słowem

Dla Salezjanina Współpracownika Mistrzem jest Chrystus, stąd podejmuje on wysiłek dostosowania własnego życia do Jego [życia]. Formacja [Współpracownika], to „stały proces osobistego dojrzewania i upodabniania się do Chrystusa, zgodnie z wolą Ojca, pod kierunkiem Ducha Świętego”¹.

Program życia

W tym procesie upodabniania się do Chrystusa [Salezjanin Współpracownik] jest wezwany do opracowania własnego programu życia w świetle doświadczenia wiary innych mężczyzn i kobiet, osób, które w sposób im właściwy, już szczęśliwie przeszły drogę pójścia za Chrystusem –

---

¹ Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Christifideles laici*, 57. Cyt. za: Tenże, *Dziela zebrane. T. II, Adhortacje*, Kraków 2006, s. 285.

świętych. Ofiarują oni każdemu przykłady konkretne, zrealizowane i dlatego wskazują sprawdzone drogi wiary i chrześcijańskiego zaangażowania. W szczególny sposób Salezjanin Współpracownik odwołuje się oraz znajduje inspirację w doświadczeniu wiary i apostołskiego zaangażowania, jakie przeżył i pozostawił święty Jan Bosko². Dlatego bogactwo ewangelicznych wartości czyni on [częścią] osobistego programu życia, równie pomysłowo, jak miało to miejsce w życiu Księdza Bosko.

Uzupełnianie się formacji osobistej i formacji w Stowarzyszeniu

W świetle tego, co zostało powiedziane, łatwo można wyciągnąć wniosek, że za formację jest, przede wszystkim, odpowiedzialny sam Salezjanin Współpracownik³. Nie ulega jednakże wątpliwości, że proces ten podtrzymuje działalność formacyjna, jaką – dla dobra swoich członków – prowadzi Stowarzyszenie⁴.

Formacja osobista

Przez formację osobistą lub *autoformację*, należy rozumieć zadanie oraz wysiłek dojrzewiania ludzkiego i wzrostu życia wiarą a także w przyłgnięciu do charyzmatu i salezjańskiej misji, jaki Salezjanin Współpracownik z własnej inicjatywy podejmuje, zarówno na etapie przygotowania się do wstąpienia do Stowarzyszenia, jak i przez całe swoje życie, po oficjalnym złożeniu *przyrzeczenia*.

Podstawowym założeniem jakiegokolwiek drogi osobistej formacji jest wewnętrzna postawa poszukiwania, wzrostu zaangażowania w [realizację] własnych obowiązków i przestrzenie odpowiedzialności, w radosnym darze z siebie oraz w relacji z Panem. Bez tej postawy formacja pozostaje powierzchowna, nie pogłębia się i nie przynosi widocznych owoców. Faktem jest, że formacja nie ogranicza się do tego, co się otrzymuje z zewnątrz, ale polega na tym, że się wewnętrznie dojrzewa. To domaga się dyspozycyjności w słuchaniu natchnień Ducha Świętego, który przemawia do ludzkiego serca.

„Miejsce” formacji

Gdzie realizuje się osobista formacja? Dokonuje się ona, jak zostało to powiedziane, w życiu każdego. To zakłada stopniowy i ciągły proces, który wspomaga dojrzewianie od początkowego zainteresowania się powołaniem Salezjanina Współpracownika, aż do świadomego [jego] przyjęcia; ku coraz bardziej żywemu złączeniu ze specyficznym bogactwem własnej tożsamości, [jakim odznaczają się] mężczyźni i kobiety, Chrześcijanie i salezjanie. Oczywiście, aby życie stało się prawdziwym miejscem formacji, koniecznym jest to, aby własne doświadczenia przekształciły się w realną przestrzeń weryfikacji osobistego zaangażowania formacyjnego.

Formacja w Stowarzyszeniu

Stowarzyszenie wspiera formację Salezjanów Współpracowników do dojrzałości własnego wyboru powołaniowego i jego dalszego rozwoju. Jest to formacja zaplanowana, która daje każdemu do dyspozycji konkretne okazje, zatem integruje formację osobistą, podtrzymuje zmysł przynależności do Kościoła, samego Stowarzyszenia i do Rodziny Salezjańskiej.

Podstawowe kryteria formacji

Formacja, którą ofiaruje Stowarzyszenie, dostosowuje się do kryteriów, jakie czynią ją pożyteczną i skuteczną:

– jest to formacja *integralna*. Stara się pomóc każdemu w jego procesie wzrastania we wszystkich wymiarach: jako osoby, jako chrześcijanina, jako salezjanina w jego tożsamości świec-

---

² Por. PZA/S 6.

³ Por. PZA/S 29.1.

⁴ Por. PZA/S 29.2.

kiej lub kapłańskiej⁵;

– to formacja, *złożona z refleksji i modlitwy* oraz stawiająca w centrum Słowo Boże, jako źródło prawdy i rozeznania. Odniesienie się do Słowa Bożego powinno stanowić [źródło] głębokiego ukierunkowania każdego doświadczenia lub inicjatywy formacyjnej wewnątrz Stowarzyszenia;

– to formacja *stopniowa*, kierowana tempem asymilacji i dojrzałości wewnętrznej, a nie jedynie rozpatrywań teoretycznych jakichś naukowych zagadnień;

– to formacja *wpisana w kontekst*. W programowaniu inicjatyw formacyjnych odpowiedzialni za Stowarzyszenie będą jednocześnie uważni na lokalną drogę formacji oraz otwarci na wskazania i żądania szeroko rozumianych płaszczyzn: formacyjnej i pastoralnej, kościelnej, salezjańskiej i stowarzyszeniowej;

– to formacja *spersonalizowana*, dostosowana do osobistych sytuacji każdego, odpowiadająca na szczególne wymogi i potrzeby rozwoju i dojrzewania;

– to także formacja *angażująca*. Domaga się mianowicie procesu ciągłości i [stawiania] wymagań. To szczególne zadanie znajduje swoje najszczerze motywacje w potrzebie wzrastania do bycia *darem* zawsze dojralszym dla współtowarzyszy i dla wszystkich odbiorców osobistego zaangażowania apostołskiego;

– co więcej, to formacja *wpisana w doświadczenie*, która wychodząc od życia i do niego powracając, weryfikuje ludzkie „być” i „działać” oraz niesie korzystne bodźce w osobistej drodze uświęcenia i własnej działalności apostołskiej;

– to formacja *grupowa*, otwarta na udział wszystkich, i w której wszyscy czują się współodpowiedzialni oraz współpracują na rzecz wzajemnego ubogacenia się;

– wreszcie, jest to formacja *wpisana w dynamizm: widzieć – zaopiniować – działać*. Punktem wyjścia jest analiza sytuacji osobistej lub społecznej, którą się ocenia na drodze autentycznego i osobistego *rozeznania duchowego*, w celu podjęcia interwencji w sposób najwłaściwszy i najbardziej świadomy.

Począwszy od niniejszego wstępu, [treść] dokumentu pt. *Wytyczne i wskazania do formacji Salezjanów Współpracowników* zostanie rozwinięta w pięciu [kolejnych] rozdziałach - częściach. Pierwszy podejmie fundamentalne zagadnienie *wymiarów* oraz *filarów* formacji. Zostaną [w nim] zarysowane podstawowe elementy *nowego modelu formacyjnego* przedstawionego [w dokumencie], który odpowiada nowym osiągnięciom nauki o formacji, a w szczególności *formacji dorosłych*. Salezjanin Współpracownik musi wzrastać jako *człowiek*, jako *chrześcijanin* oraz jako *salezjanin*, dzięki stosownym środkom, które pielęgnowałyby, odnosząc się do tych trzech wymiarów, jego *wiadomości*, jego *zdolności*, jego *tożsamość* oraz jego *umiejętność budowania relacji*. Ten pierwszy rozdział, oprócz wskazania *podstawowych założeń*, zmierza do ukazania niektórych *wskazówek operacyjnych*, które ułatwiają planowanie poszczególnych spotkań lub wystąpień formacyjnych.

Celem rozdziału drugiego jest wskazanie najbardziej charakterystycznych *środków i momentów*, jakie są do wykorzystania w doświadczeniu formacyjnym, *zasobów ludzkich i duchowych*, które mogą wzmocnić i uczynić formację skuteczną.

Trzeci rozdział, który analizuje różne *etapy formacji*, zachęca do zastosowania w *formacji początkowej* oraz *ciągłej* podstawowych założeń omówionych w pierwszym rozdziale. W szczególności podjęta jest kwestia sposobów, jakimi winno się doprowadzić do celu proces formacji początkowej osoby, która wyraża pragnienie przynależności do Stowarzyszenia, a także formy towarzyszenia do wierności zobowiązaniom przyjętym w ciągu całego życia.

Rozdział czwarty zatytułowany *Formacja do posługi odpowiedzialnej animacji i zarządzania* będzie próbą prezentacji wskazań i niezbędnych celów, które zapoczątkują formację osób odpowiedzialnych za Stowarzyszenie, podkreślając zwłaszcza kwestię koniecznych motywacji i przesłanek.

Wreszcie, ostatnia część proponuje ukierunkowania i wskazówki operacyjne w odniesieniu do

---

⁵ Por. PZA/S 3.1.

formacji formatorów.

Niniejsze nowe *Wytyczne* powinny się stać punktem odniesienia w dziedzinie formacji Salezjanina Współpracownika, w celu zapewnienia integralnego rozwoju osoby i poczucia przynależności do Stowarzyszenia.

Z tej racji Stowarzyszenie zachęca do refleksji i do realizacji tych linii formacyjnych na wszystkich poziomach. Formacja jest podstawowym kluczem do podtrzymania wierności powołaniu, ułatwia podejmowanie *zmian*, w celu otwarcia szerokich i twórczych horyzontów w każdym Salezjaninie Współpracowniku, a w konsekwencji, w samym Stowarzyszeniu.

Wskazane zadanie nie jest łatwe, ale jest możliwe. Podjąć się osobiście wdrożenia procesów formacyjnych w [poczuciu] współodpowiedzialności z innymi znaczy realizować wielki sen Księdza Bosko, w którym Salezjanin Współpracownik staje się prawdziwym salezjaninem w świecie.

ROZDZIAŁ 1. WYMIARY I FILARY FORMACJI

Znaczenie formacji i jej umiejscowienie w dzisiejszej rzeczywistości kulturowej i społecznej znacząco się zmieniły. Wzrasta świadomość, że dobra formacja nie zadowala się rozwojem wiedzy teoretycznej, ale doprowadza mężczyzn i kobiety do [zdobycia] *umiejętności*, by pomóc im wzrosnąć w dojrzałości ich *tożsamości* oraz ich zdolności *budowania relacji*.

Świadomość tych rzeczywistości, które się zrodziły i są obecne na wszystkich poziomach w obrębie formacji uniwersyteckiej i kształcenia zawodowego, może się przyczynić do przeprojektowania każdego planu wychowawczego, rozpoczynając od czterech różnych podstaw lub *filarów* doświadczenia formacyjnego: wiedzy (*sapere*), inteligencji praktycznej (*saper fare*), inteligencji emocjonalnej (*saper essere*), zdolności do życia w komunii (*saper vivere in comunione*)⁶.

Znaczenie i szczególne przedmioty każdego z tych *filarów* formacji są następujące:

* *wiedza* – odnosi się do wiadomości, które trzeba nabyć, w powiązaniu z dojrzewaniem określonej tożsamości; w tym kontekście będzie chodziło o to, aby mieć zawsze na uwadze tożsamość Salezjanina Współpracownika;

* *inteligencja praktyczna* – odnosi się do szeregu *umiejętności* i *kwalifikacji* niezbędnych do zmierzenia się z różnymi sytuacjami, w których Salezjaninowi Współpracownikowi przychodzi żyć oraz wyrażenia tej szczególnej [jego] tożsamości;

* *inteligencja emocjonalna* – mając na uwadze fakt, gdzie i skąd czerpią znaczenie dwa powyższe filary formacji, [należy stwierdzić, że inteligencja praktyczna] odwołuje się do *wartości, postaw i motywacji*, które determinują – na poziomie osobistym i dogłębnie – istnienie, czyli *tożsamość* Salezjanina Współpracownika;

* wreszcie, *zdolność do życia w komunii* – odnosi się do rozwoju [umiejętności] rozumienia innych i do dowartościowania wymiaru relacji i *komunii*.

W tych czterech filarach nie chodzi o to, aby były one kolejnymi etapami procesu formacyjnego. Przeciwnie, filary te zostają zharmonizowane w jeden proces i [są] rozpatrywane jako uzupełniające się i obecne w rzeczywistości każdej okazji lub wystąpienia formacyjnego. Z tego powodu ich zróżnicowanie jest bardzo użyteczne. Pozwala bowiem lepiej zaplanować formację i szczegółowy przedmiot każdego spotkania lub wystąpienia formacyjnego.

Idąc dalej, *Program życia apostołskiego* sugeruje, by w doświadczeniu formacyjnym Współpracowników wziąć pod uwagę trzy różne *wymiary*: *człowiek* [ludzki], *chrześcijanin* [chrześcijański], *salezjanin* [salezjański]. „Świadomi ważności formacji permanentnej – czytamy w numerze 16 *Regulaminu* – (...) Salezjanie Współpracownicy:

- rozwijają własne zdolności ludzkie, by z coraz większą odpowiedzialnością przyjmować obowiązki rodzinne, zawodowe, społeczne;

- doskonalią własną wiarę i miłość, wzrastając w zjednoczeniu z Bogiem, aby uczynić swoje życie bardziej ewangelicznym i bardziej salezjańskim;

- poświęcają czas na refleksję i studium, aby pogłębić Pismo święte, naukę Kościoła, znajomość Księdza Bosko, dokumenty salezjańskie”⁷.

---

⁶ Ostatni *filar* został dołączony do klasycznej triady (*sapere, saper fare, saper essere*) w 1996 roku, za sugestią jednej z komisji UNESCO, której przewodniczył Jacques Delors, były minister ekonomii i finansów Francji. Zadaniem komisji była refleksja nad wychowaniem w zmieniającym się świecie. Tak zwany „Raport Delors’a o edukacji dla XXI wieku” (Rapporto Delors sull’educazione per il XXI secolo) skierowano do rządzących oraz, mówiąc ogólniej, do wszystkich odpowiedzialnych za planowanie i wdrażanie projektów oraz inicjatyw z dziedziny wychowania.

⁷ PŻA/R 16.1.

Dojrzałość ludzka, świętość chrześcijańska, świadomość i realizacja własnego powołania salezjańskiego: oto trzy horyzonty, trzy „wymiary” doświadczenia formacyjnego. W celu ponownego zaplanowania formacji początkowej i formacji ciągłej, tak jak i formacji odpowiedzialnych oraz formatorów, trzeba będzie zatem ustalić, dla każdego z tych trzech wymiarów to, co jest ważne, by *wiedzieć*, jakie *umiejętności* są konieczne do wyuczenia, jak się [wyraża] *inteligencja emocjonalna* i co konkretnie oznacza *życie w komunii*.

WYMIAR LUDZKI <i>Wiedza</i>	WYMIAR CHRZEŚCIJAŃSKI <i>Wiedza</i>	WYMIAR SALEZJAŃSKI <i>Wiedza</i>
WYMIAR LUDZKI <i>Inteligencja praktyczna</i>	WYMIAR CHRZEŚCIJAŃSKI <i>Inteligencja praktyczna</i>	WYMIAR SALEZJAŃSKI <i>Inteligencja praktyczna</i>
WYMIAR LUDZKI <i>Inteligencja emocjonalna</i>	WYMIAR CHRZEŚCIJAŃSKI <i>Inteligencja emocjonalna</i>	WYMIAR SALEZJAŃSKI <i>Inteligencja emocjonalna</i>
WYMIAR LUDZKI <i>Umiejętność życia w komunii</i>	WYMIAR CHRZEŚCIJAŃSKI <i>Umiejętność życia w komunii</i>	WYMIAR SALEZJAŃSKI <i>Umiejętność życia w komunii</i>

Każda z tych dwunastu jednostek (cztery *filary* dla każdego z trzech wymiarów) zostanie przedstawiona w niniejszym dokumencie, zaczynając od założeń teoretycznych (*zasady ogólne*), zwracając uwagę na to, aby zaproponować niektóre *wskazówki do działania*, które na wszystkich poziomach ułatwią zaplanowanie poszczególnych spotkań/momentów formacyjnych.

1.1. WYMIAR LUDZKI

Wzrastanie osoby jest jedną z podstawowych wartości każdej ludzkiej społeczności. Może ono oznaczać: *przemianę, stopniowe dojrzewanie, proces personalizacji, uniezależniania się oraz otwierania*, jednym słowem – proces *humanizacji i włączania w społeczeństwo*.

Osoba jest postrzegana w [swej] złożoności, w której splatają się: aspekt cielesny, psychologiczny oraz duchowy, i w której brane jest pod uwagę zarówno ludzkie środowisko, jak i przestrzeń otaczającą [osobę].

Mężczyznę i kobietę, którzy wzrastają, można określić sięgając po następujące podstawowe wymagania:

- *wyjątkowość osoby*. Istnieją pewne rzeczywistości i elementy wspólne dla wszystkich istot ludzkich, ale osobowość oraz posiadane subiektywne doświadczenie życiowe są odpowiednie dla każdego;

- *koncepcja dynamiczna i ewolucyjna osoby*. To punkt, który jest kluczowy. Osoba jest zdolna do tego, by się „zmieniać” przez całe swoje życie. [Jej] dążenie do egzystencji, poruszone dynamiką wzrastania, nieustannie pobudza do poprawy, do zrealizowania własnych możliwości, do uwalniania się od własnych „blokad” oraz do realizacji życia w [jego] pełni. Zdrowie psychiczne człowieka jest możliwe jedynie, gdy idzie się do przodu, na drodze ciągłych zmian. Równowagi i harmonii nie można uważać za nabyte raz na zawsze, ale pozostają ciągłym przedmiotem poszukiwań, które uwzględniają stopień rozwoju osobistego i otoczenia;

- *wymiar relacyjny i społeczny osoby*. Ludzie z natury nie są samowystarczalni, są stworzeni do relacji, do wzajemnej wymiany i komunikacji; pragną dawać i mają potrzebę, by otrzymywać. Ich *humanizacja* i ich rozwój dokonują się dzięki relacjom;

- *pragnienie miłości i potrzeba bycia kochanym*. Zaspokojenie tej aspiracji i potrzeby warunkuje rozwój, nadaje kolorytu działaniu, myślom; jest częścią poczucia sensu życia osoby i jej

humanizacji. Salezjanin Współpracownik, który dba o własną formację i o formację innych, szczególnie młodzieży, nie może ignorować centralnej kwestii, jaką jest sfera afektywna oraz własnych sił.

– *otwartość na transcendencję*. W głębi każdego człowieka można dostrzec otwartość na transcendencję, czyli na pewną rzeczywistość większą, nieskończoną, a jednocześnie immanentną. Dla Salezjanów Współpracowników rzeczywistość ta nosi imię „Ojciec” i ma oblicze Jezusa, który daje swojego Ducha.

1.1.1. WIEDZA

Zasady ogólne

Znaczenie tego pierwszego filaru formacji ludzkiej Salezjanów Współpracowników wynika przede wszystkim z ich zaangażowania w doczesność.

Program Życia Apostolskiego potwierdza: «Salezjanie Współpracownicy czują się „głęboko solidarni” ze społeczeństwem, w którym żyją, i w którym są wezwani, aby być światłem, solą i zaczynem»⁸ oraz «włączają w swoje życie „wszystko to, co jest dobre [...]»⁹.

Zakres tych kilku stwierdzeń jest obszerny, a wynika z nich:

- społeczność, w której żyjemy i pracujemy jest *miejscem powołania*. Apostolskie przyrzeczenie jest odpowiedzią na wezwanie, które zostaje wcielone w każdym szczególnym kontekście;
- nic, co dotyczy człowieka, nie jest obce życiu chrześcijańskiemu.

Salezjanie Współpracownicy świeccy w szczególności «realizują swoje zadanie apostolskie i żyją duchem salezjańskim w codziennych sytuacjach swego życia i pracy»¹⁰, przy czym ich dążenie do bycia w świecie *wiarygodnymi* świadkami Ewangelii jest wynikiem uwagi na ludzką *wiedzę*. W konsekwencji «rozwijają własne zdolności ludzkie, by z coraz większą odpowiedzialnością przyjmować obowiązki rodzinne, zawodowe, społeczne»¹¹. To świeckiemu Salezjaninowi Współpracownikowi wskazuje konkretne priorytety w zakresie studium i pogłębienia osobistej formacji ludzkiej.

Wynika z tego, że «Świadomi ważności formacji permanentnej (...) Salezjanie Współpracownicy (...) poświęcają czas na refleksję i studium (...)»¹².

Poza tym, są oni wezwani do tego, aby znać współczesną kulturę, co pomoże im w skuteczny sposób głosić *Dobrą Nowinę Ewangelii*. «Stowarzyszenie – w rzeczywistości – odważnie podejmuje działania [...], aby promować kulturę społeczno-polityczną inspirowaną Ewangelią i bronić wartości ludzkich i chrześcijańskich»¹³. To wymaga nabycia dobrego zrozumienia zjawisk społecznych i kulturowych własnej epoki, rzetelnej wiedzy, świadomości tego, czym żyje środowisko, w szczególności w obszarze wychowania.

Wskazówki do działania

Z ludzkiego punktu widzenia ważne jest:

- rozpoznać i przeanalizować zagadnienia i trudności odnoszące się do rodziny oraz wychowania;
- sygnalizować wagę ciągłej aktualizacji na polu etyki zawodowej, wydarzeń, faktów i sytuacji świata¹⁴;
- znać różne etapy ludzkiego rozwoju dla większej samoświadomości osobistego dojrzwania oraz odbiorców osobistego działania;

⁸ Progetto di Vita Apostolica/Statuto 16.1. W tekście polskim PŻA/S 22.1. (Wyj. tłum.).

⁹ Tamże.

¹⁰ PŻA/S 3.2.

¹¹ PŻA/R 16.1.

¹² Tamże.

¹³ PŻA/R 3.2.

¹⁴ Por. Progetto di Vita Apostolica/Statuto 16.1. W tekście polskim PŻA 22.1. (Wyj. tłum.).

- znać świat młodzieży i jego problemy;
- pogłębić zagadnienia dotyczące kultury, komunikacji społecznej, etyki oraz troski o ludzkie życie;
- poznać kwestie odnoszące się do świata pracy, nauki, ekonomii, ekologii, relacji społecznych, praw człowieka, sprawiedliwości, solidarności, pokoju;
- znać analizy i badania, które pozwolą lepiej zrozumieć potrzeby [danego] terytorium, w szczególności zaś geograficznych i egzystencjalnych peryferiów;
- umieć rozpoznać cechy epoki postmodernistycznej;
- pogłębić etyczną odpowiedź na problemy tej natury, co: troska nad ludzkim życiem, aborcja, eutanazja, genetyka;
- analizować niektóre tematy w powiązaniu z innymi kwestiami etycznymi i społecznymi, np.: imigracja, ochrona środowiska oraz globalizacja.

1.1.2. INTELIGENCJA PRAKTYCZNA

Zasady ogólne

Zdobywane poznanie i *wiedza*, nie są celem samym w sobie, ani też powodem zasług; mają bowiem za cel [zdobycie] *kompetencji*, które dopomogą Salezjanom Współpracownikom w rozwijaniu *apostolatu*, w realizacji *zadań*, które zostało im powierzone. «Uważni na znaki czasu, kontynuują stwórcze dzieło Boga i dają świadectwo Chrystusowi poprzez uczciwość, gorliwość, spójność życia, posłannictwo wychowawcze, poważną i uaktualnioną profesjonalność [...]»¹⁵.

Są oni zatem wezwani do dbałości i rozwijania własnych zdolności ludzkich i operacyjnych, aby wypełniać osobiste powołanie zawodowe w świetle etyki zgodnej z wartościami chrześcijańskimi. Sprawą ważną jest, szczególnie w kontekście autoformacji, unikanie postawy przeceniania, jak i niedoceniania własnych uzdolnień. Chodzi o to, by uznać swoją pracę za służbę innym oraz jako środek, który przyczyni się do dobra społeczeństwa.

W tej perspektywie istnieją niektóre specyficzne umiejętności szczególnie przydatne wszystkim ludziom, także tym, którzy nie pracują oraz nie podejmują aktywności zawodowej. Wśród nich odnieść się można zwłaszcza do używania środków i technologii służących komunikacji, na poziomie proporcjonalnym do umiejętności i wymogów życia. Stowarzyszenie faktycznie stara się «o wykorzystanie różnych środków społecznego przekazu i nowych technologii dla współpracy w dialogu kulturowym, w ułatwianiu rozwoju zdolności krytycznej i w opracowaniu i rozpowszechnianiu programów formacyjnych dostępnych na różne sposoby»¹⁶. Jest to wymóg wierności Księdzu Bosko, który zaangażował się w rozpowszechnianie *dobrej prasy*, awangardowymi – jak na ówczesne czasy – środkami. Wrażliwość na poszukiwanie, kreatywność, duch inicjatywy muszą być użyte w służbie dzisiejszego świata, także gdy zdarzy się to czynić w duchu krytycznym i z potrzeby, aby jego głos został usłyszany.

Salezjanie Współpracownicy «angażują się w szerzenie w społeczeństwie chrześcijańskiej kultury, etyki, solidarności i otwartości»¹⁷. Taka postawa ma szczególne znaczenie w powiązaniu z dynamizmami przynależności do społeczeństwa, aby stali się oni odpowiedzialnymi za [jego] odnowę. Czynne zaangażowanie w życie społeczne jest bezpośrednią konsekwencją bycia dobrymi obywatelami. Tworzenie sprawiedliwego porządku społecznego, dzięki któremu każdy otrzymuje to, co mu się należy, jest podstawowym zadaniem, które każde pokolenie musi podjąć na nowo.

¹⁵ PŻA/R 2.1.

¹⁶ PŻA/R 16.4.

¹⁷ Progetto di Vita Apostolica/Statuto 16.2. W tekście polskim PŻA 22.2. (Wyj. tłum.).

Wskazówki do działania

Potrzeba:

- rozwijać własne dary oraz zdolności ludzkie i operacyjne, a także – z punktu widzenia profesjonalności – zdobywać potrzebne kwalifikacje;
- zastosować oraz rozwijać te wszystkie umiejętności, które osobiste doświadczenie apostołatu i zaangażowania społecznego mogą uczynić skuteczniejszym;
- nabyć różnych zdolności w stosowaniu środków i technologii komunikacji odpowiednich do stopnia własnych możliwości i potrzeb;
- uczenia się pracy w oparciu o logikę planowania, w celu przygotowania osobistego programu życia i tworzenia lokalnego Centrum i całego Stowarzyszenia, a przez to uczynić osobistą działalność apostołską wyraźniejszą i skuteczniejszą;
- planowania drogi formacji i dynamiki grupy tak, aby prowadziły do wzajemnego szacunku, umiejętności odkrywania talentów i zalet poszczególnych osób;
- rozwijać i wdrażać środki i techniki, które pomogą w kontaktach interpersonalnych.

1.1.3. INTELIGENCJA EMOCJONALNA

Zasady ogólne

Rozwój osoby jest przede wszystkim rozwojem jej jestestwa w różnych wymiarach: tożsamości, wartości, motywacji, postaw, zachowań, relacji z innymi i z Bogiem. Autentyczna formacja osobowości domaga się adekwatnego wzrastania [owego] jestestwa, tożsamości. Wszystko inne oraz pozostałe filary formacji są ważne, tylko jeśli służą realizacji tejże tożsamości.

Jestestwo pełni we wzrastaniu rolę, którą można zdefiniować mianem *motoru*; to decyzja postępu, która wyrasta z głębi samego siebie i ukierunkowuje ku „byciu bardziej”, ku dojrzałości osoby. Niektóre zakorzenione motywacje prowadzą ową decyzję do sukcesu, do tego, by pokonać pewne ograniczenia spowodowane przez innych lub [które pochodzą] od nas samych.

Jestestwo ma również wiodącą rolę w tym znaczeniu, że wyznacza kierunek, kurs, zgodny z tym, z czym jest ono zharmonizowane i co przyczynia się do jego realizacji, na drodze przemiany tego, co intuicyjne lub czasami poprzez nakazy, czyny, które mają zostać wcielone w życie. Decyzje i działania określone przez takie procesy, przyczyniają się do harmonijnego rozwoju osoby.

W ten sposób Salezjanin Współpracownik może osiągnąć, w sposób świadomy, znajomość dynamiczną i pewną samego siebie, a jednocześnie być zdolnym do otwartości na innych.

Ostatnim celem tego filaru formacji jest dojrzałość ludzka we wszystkich jej wymiarach (intelektualnej, psychologicznej, emocjonalnej, społecznej, moralnej, duchowej...).

Postawą fundamentalną, która musi charakteryzować ludzką dojrzałość Salezjanina Współpracownika jest *gotowość do zmian*. Ta zaś może być wyrażona na dwóch podstawowych polach: w *autoformacji* oraz w *gotowości do bycia lepszym*. Salezjanin Współpracownik musi być gotowy do poprawiania własnego charakteru, biorąc pod uwagę świadomość własnych ograniczeń oraz ustalania stopniowych i możliwych do osiągnięcia celów wiodących do wzrostu. Charakter, w rzeczywistości, nie jest czymś niezmiennym. Może być poprawiany dzięki: uświadomieniu sobie swoich braków, cierpliwemu ćwiczeniu pokonywania ich oraz dzięki właściwym motywacjom.

Wskazówki do działania

Niezbędne są:

- otwartość na wartości wyższe takie jak: szacunek dla sprawiedliwości, szczerość, dobroć, męstwo, lojalność, spójność;
- rozwój niektórych podstawowych postaw, które wyrażają [troskę o] centralne miejsce osoby, jej wyborów, jej rozwiązań fundamentalnych;
- docenienie wszystkich możliwości rozwijania zdolności samopoznania i oceny autentycz-

- ności własnych motywacji;
- o wzmacnianie i pielęgnowanie hojności oraz gotowości do daru z siebie i samotranscendencji, rozumianej jako zdolność do umieszczenia w centrum własnych działań i w „orbicie” swoich zainteresowań potrzeby innych;
- o wychowywanie i uczenie się do ojcostwa/macierzyństwa, także duchowego;
- o dojrzała równowaga emocjonalna, odwaga i zdolność do trwałych i stałych wyborów;
- o wzrost zmysłu obywatelskiego, który przyjąłby formę bardziej widoczną, i który rozwijałby się zgodnie z nauczaniem społecznym Kościoła;
- o umiejętność bycia gotowym do zmian, zdolnym do stawienia czoła nowym sytuacjom, na które wskazują społeczeństwo i Kościół;
- o stopniowe przyjmowanie postawy samowychowania oraz troski o siebie.

1.1.4. ZDOLNOŚĆ DO ŻYCIA W KOMUNII

Zasady ogólne

Ponieważ odpowiedź na wezwanie do bycia Salezjaninem Współpracownikiem związana jest z aktywną przynależnością do wspólnoty eklezjalnej – Stowarzyszenia oraz, dla świeckich, do rzeczywistości i wspólnoty obywatelskiej, w których się znajdują, kwestią podstawową jest wzrastanie w niektórych aspektach dotyczących się umiejętności życia i współpracy z innymi.

Zdolność do posiadania dobrych relacji, w rzeczywistości, jest nie tylko owocem własnego temperamentu mniej lub bardziej kontaktowego, ale może zostać rozwinięta oraz pomnożona dzięki stałemu wysiłkowi otwierania się i pokonywania wewnętrznych uwarunkowań. Należy stopniowo osiągać zdolność zdobywania sympatii innych osób, rozwijania postawy skierowanej na stworzenie pozytywnej atmosfery emocjonalnej odznaczającej się ludzkim ciepłem.

Salezjanie Współpracownicy *żyją i świadczą* o «zdecydowanej woli, aby być w świecie zachwianym przez przemoc oraz przez niezgody klasowe budowniczymi pokoju»¹⁸, dlatego też «są ludźmi pokoju i w dialogu poszukają wyjaśnienia i zgody»¹⁹. Z tym wiąże się droga, która wiedzie od umiejętności *rozwiązywania konfliktów* ku konfrontacji, współdziałaniu, wzajemnemu szacunku, woli współpracy, aż do *przyjaźni*.

Zwłaszcza w odniesieniu do kwestii zdolności współpracy, Salezjanin Współpracownik dojrzeje w przekonaniu, że ta umiejętność jest niezbędna w realizacji [jego] misji.

Wskazówki do działania

Sprawą podstawową jest:

- o wzrastać w zgodzie i ukierunkowaniu, aby żyć miłością w sposób autentyczny;
- o rozwijać zmysł i głębokie znaczenie przyjaźni;
- o wzrastać w umiejętności budowania relacji, uświadamiając sobie własne ewentualne zamknięcie oraz osobiste zachowania egocentryczne;
- o przyjmować i doceniać argumenty innych, rozwijając postawy otwartości i zaufania, wzajemnego szacunku oraz wzrastając w zdolności rozwiązywania konfliktów i konstruktywnego konfrontowania się;
- o umieć doświadczać radości płynącej ze wspólnej pracy;
- o zindywidualizować odpowiednie dynamizmy w celu poprawy charakteru, uświadomienia sobie własnych braków w celu ustalania stopniowych i możliwych do osiągnięcia celów wiodących do wzrostu;
- o rozwijać aktywne uczestnictwo w życiu wspólnot, które się tworzy.

¹⁸ Progetto di Vita Apostolica/Statuto 7. Tłumaczenie własne. W tekście polskim tego fragmentu brak. (Wyj. tłum.).

¹⁹ Progetto di Vita Apostolica/Statuto 18. W tekście polskim PZA/S 24. (Wyj. tłum.).

1.2. WYMIAR CHRZEŚCIJAŃSKI

Salezjanie Współpracownicy odnajdują w Chrystusie fundament, drogę i ostateczny cel własnego życia, osobistego wezwania oraz – w rozumieniu dynamiki powołania – własnej apostołskiej misji w Kościele.

Salezjanie Współpracownicy «naśladują Jezusa Chrystusa, doskonałego człowieka posłanego przez Ojca, aby służył ludziom na ziemi»²⁰, i dlatego «Zobowiązują się realizować ewangeliczny ideał miłości Boga i bliźniego w zwykłych warunkach życia»²¹, krocząc odpowiedzialnie drogą wiodącą do świętości²². Zatem, aby uczynić wiarygodnymi różne elementy ich bogatej tożsamości oraz, [by mogli] wypełnić zobowiązania ich apostołskiej misji, Salezjanie Współpracownicy potrzebują upodobnienia się do Chrystusa mając świadomość, «że bez zjednoczenia z Jezusem Chrystusem nic nie mogą zrobić»²³.

W sercu Salezjanina Współpracownika rozlega się głośne Pawłowe wołanie do porzucenia starego człowieka i przyobleczenia się w człowieka nowego. «Albowiem tych, których od wieków poznał, tych też przeznaczył na to, by się stali na wzór obrazu Jego Syna»²⁴. Dzięki *przyrzeczeniu* Salezjanina Współpracownika włącza się [on] w Kościół katolicki jako ochrzczony, zaangażowany w to, by «być wiernym/ą uczniem/uczennicą Chrystusa» oraz «pracować w [...] Królestwie, szczególnie dla dobra i zbawienia młodzieży»²⁵. Zakorzenia swoje życie w Chrystusie²⁶, i jedynie w Nim może rozpoznać oblicze Boga, wypełniając Jego naukę, przyjmując Jego Ducha.

Aby Salezjanin Współpracownik mógł zrealizować własne powołanie czuje on potrzebę bycia świadkiem Błogosławieństw, radykalnego życia w Chrystusie, mając świadomość prawdy, że «wszyscy ochrzczeni są wezwani do doskonałości w miłości»²⁷. W rezultacie rozpoznaje wezwanie do życia i świadczenia o «życiu według Ducha, który jest źródłem radości, pokoju i przebaczenia»²⁸, a także w wolności «posłuszny planowi Bożemu»²⁹.

Na mocy swego *przyrzeczenia* angażuje się on w życie chrzcielne, pracując «w [...] Królestwie, szczególnie dla dobra i zbawienia młodzieży»³⁰.

1.2.1. WIEDZA

Zasady ogólne

Istotnym zadaniem, nie do pominięcia w formacji, jest pomoc Salezjaninowi Współpracownikowi w zdobyciu solidnej *myśli* chrześcijańskiej, aby mógł żyć jak uczeń Chrystusa. Zgodnie z myślą Księdza Bosko i tradycją salezjańską, wszyscy są wezwani do *poznania* Objawienia oraz do *życia* jako dobrzy chrześcijanie i uczciwi obywatele³¹.

Apostoł Paweł uczy chrześcijan w Koryncie: «Postanowiłem bowiem, będąc wśród was, nie znać niczego więcej jak tylko Jezusa Chrystusa, i to ukrzyżowanego. (...) A mowa moja i moje głoszenie nauki nie miały nic z uwodzących przekonywaniem słów mądrości, lecz były ukazywaniem

²⁰ Progetto di Vita Apostolica/Statuto 8.1. W tekście polskim tego fragmentu brak. (Wyj. tłum.).

²¹ Tamże. W tekście polskim PŻA/S 7.1. (Wyj. tłum.).

²² Por. PŻA/S 41.

²³ Progetto di Vita Apostolica/Statuto 19.1. W tekście polskim PŻA/S 25.1. (Wyj. tłum.). Por. J 15, 5; II Sobór Watykański, Dekret o apostołstwie świeckich, *Apostolicam actuositatem*, 4.

²⁴ Rz 8, 29. Por. 2 Kor 3, 18; Kol 3, 5-10.

²⁵ PŻA/S 32, 2.

²⁶ Por. PŻA/R 7, 2.

²⁷ Progetto di Vita Apostolica/Statuto 7. W tekście polskim tego fragmentu brak. (Wyj. tłum.).

²⁸ Tamże. W tekście polskim tego fragmentu brak. (Wyj. tłum.).

²⁹ Tamże. W tekście polskim PŻA/S 6. (Wyj. tłum.).

³⁰ PŻA/S 32, 2.

³¹ Por. Progetto di Vita Apostolica/Statuto 17. W tekście polskim PŻA/S 23. (Wyj. tłum.).

ducha i mocy»³².

To jest rzeczowy „klucz” chrześcijańskiej mądrości.

Wskazówki do działania

Istotne jest:

- umieć uznać to, że tożsamość chrześcijańska jest cechą podstawową osobistego powołania;
- znać cechy i uczucia Chrystusa oraz wymagania *naśladowania* Go;
- poznać dzieje oraz nauczanie zawarte w Piśmie Świętym, poprzez mądrościową jego lekturę;
- rozwijanie podstawowej wiedzy teologicznej, w sposób dostosowany do zdolności intelektualnych każdej osoby, ze zwróceniem szczególnej uwagi na:
  - nauczanie papieża oraz Magisterium Kościoła³³;
  - Katechizm Kościoła Katolickiego;
  - dokumenty II Soboru Watykańskiego;
  - naukę społeczną Kościoła;
  - to, czego naucza się na płaszczyźnie formacji doktrynalnej, a ma charakter duchowy i apostołski, a zwłaszcza dotyczy sakramentów świętych;
- znać i [pozwolić] dojrzewać wartościom, które stoją u podstaw antropologii chrześcijańskiej;
- znać drogę Kościoła w odniesieniu do dialogu ekumenicznego i międzyreligijnego.

1.2.2. INTELIGENCJA PRAKTYCZNA

Zasady ogólne

Osoba ludzka została stworzona na obraz Boga Stwórcy³⁴ i zbawiona przez Jezusa Chrystusa³⁵. Oznacza to – z chrześcijańskiego punktu widzenia – podwójną odpowiedzialność:

- *tworzenia siebie* – w radości, w mocy łaski chrztu świętego, wychodząc od tego, kim *już* się jest w Chrystusie, a zmierzając ku temu, co w Nim, może *jeszcze* się stać w pełni³⁶;
- *przemiany w sól ziemi i światło świata*, które rozbłyśka przed ludźmi, przynosząc owoce życia³⁷.

Faktycznie, chrześcijanin jest osobą żywą i dynamiczną, wezwaną do tego, aby dać odpowiedź na zaproszenie Mistrza: «Nie wyście Mnie wybrali, ale Ja was wybrałem i przeznaczyłem was na to, abyście szli i owoc przynosili, i by owoc wasz trwał»³⁸. Jednocześnie nakaz Chrystusa: «To wam przykazuję, abyście się wzajemnie miłowali»³⁹, rodzi w uczniu twórcze napięcie i pewien rodzaj „niepokoju”, który wywołuje w nim potrzebę dawania [Jemu] nieustannej odpowiedzi.

Kwestią całkowicie związaną z formacją jest uczenie się [sztuki] odpowiadania na otrzymane dary stosując odpowiednie motywacje i z gotowością, tak, by wiedzieć czym jest, jak przyjąć i żyć własnym powołaniem, które jest darem Ducha⁴⁰.

Z pomocą przychodzi także *Program Życia Apostolskiego*, w którym Salezjanie Współpracownicy odkrywają, że odpowiedź powołaniowa oznacza przyjąć «specyficzny sposób życia Ewan-

³² 1 Kor 2, 2.4.

³³ Por. PŻA/R 15.2.

³⁴ Por. Rdz 1,26.

³⁵ Por. Ga 3,13; Rz 8,2-3; 2 Kor 5,21.

³⁶ Por. Mt 5,48.

³⁷ Por. Mt 5,13-16.

³⁸ J 15,16.

³⁹ J 15,17.

⁴⁰ Por. PŻA/S 2.1.

gelią i uczestniczyć w posłannictwie Kościoła [...]. Czują się oni wezwani do życia wiarą przeżywaną w codzienności. Charakteryzuje się ono [powołanie] dwoma postawami:

- przyjmować Boga jako Ojca i Miłość, która zbawia; spotkać w Jezusie Chrystusie jednorodzonego Syna, doskonałego apostoła Ojca; żyć w wewnętrznej jedności z Duchem Świętym ożywiającym Lud Boży w świecie;
- czuć się powołanym i posłanym do konkretnej misji; przyczyniać się do zbawienia młodzieży, włączając się w to samo posłannictwo młodzieżowe i ludowe Księdza Bosko»⁴¹.

W ten sposób Salezjanin Współpracownik staje się wiernym uczniem Chrystusa w takim stopniu, w jakim pozwala mu poczyniona droga osobistej świętości, towarzysząc tym, którzy jak on zostali wezwani do osiągnięcia tego samego celu.

Wskazówki do działania

Koniecznym jest:

- odkrycie i rozwój własnych uzdolnień oraz ofiarowanie ich na służbę innym;
- harmonizowanie wiary i życia, wiedzy i działania tak, aby żyć wiarą „wcieloną”;
- ukierunkowywanie życia osobistego Słowem Bożym, życiem sakramentalnym, liturgią, osobistą i wspólnotową modlitwą⁴²;
- zdobycie stylu życia zgodnym z duchem Błogosławieństw⁴³;
- działanie na wzór apostołów zafascynowanych Chrystusem i budowniczych Jego Królestwa⁴⁴;
- współpraca osobista w celu ukierunkowania kultury, aby była zgodna z wartościami humanizmu chrześcijańskiego⁴⁵;
- praktykowanie w sposób konkretny i żywy doświadczenia rozeznawania, rozumianego jako sztuka poznawania woli Bożej;
- praktykowanie towarzyszenia duchowego przez osoby potrzebujące pomocy oraz rady⁴⁶;
- realizowanie programów wychowania do modlitwy i stosowania metody *Lectio Divina*⁴⁷;
- działanie na styl wiernych uczniów/uczennic Chrystusa oraz żywych członków Kościoła⁴⁸;
- animowanie doczesnych rzeczywistości z ewangelicznym duchem służby.

1.2.3. INTELIGENCJA EMOCJONALNA

Zasady ogólne

Celem podstawowym życia każdego chrześcijanina jest świętość. Wezwanie to – jak przypomina Sobór – jest skierowane do wszystkich wierzących. «Dlatego wszyscy w Kościele – czytamy w Konstytucji Dogmatycznej o Kościele – niezależnie od tego, czy należą do hierarchii, czy są przedmiotem jej pasterskiego posługiwania, powołani są do świętości (...)»⁴⁹.

W świetle tej prawdy można zrozumieć i docenić ostatni artykuł *Programu Życia Apostolskiego* oraz bezcenne dziedzictwo Księdza Bosko: «Salezjanie Współpracownicy i Salezjanki Współpracownice obierają dzielenie ewangelicznej drogi, wyznaczonej w powyższym *Programie Życia Apostolskiego*. Odpowiedzialnie zobowiązują się iść tą drogą, która prowadzi do świętości. Stowarzy-

⁴¹ PŻA/S 2.

⁴² Por. PŻA/R 16.1-2; Progetto di Vita Apostolica/Statuto 13; 19. W tekście polskim PŻA/S 19; 25. (Wyj. tłum.).

⁴³ Por. Progetto di Vita Apostolica/Statuto 7. W tekście polskim PŻA/S 6. (Wyj. tłum.).

⁴⁴ Por. PŻA/S 32.2.

⁴⁵ Por. Progetto di Vita Apostolica/Statuto 15; 16.

⁴⁶ Por. Progetto di Vita Apostolica/Statuto 16; 14.3; 15.2; PŻA/R 12.4.

⁴⁷ Por. PŻA/R 12.1.

⁴⁸ Por. PŻA/S 32.2.

⁴⁹ Konstytucja dogmatyczna o Kościele, *Lumen gentium*, 39, w: II Sobór Watykański, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, Wydawnictwo Pallotinum, Poznań 2002, s. 141.

szenie Współpracowników jest stworzone, „aby strząsnąć proch, którym pokryci są wszyscy chrześcijanie i szerzyć energię miłości”⁵⁰.

Każde powołanie wiąże się z wezwaniem do tego – w pierwszej kolejności – by *być*, niż do tego, aby *działać*. Oto powód, dla którego Ksiądz Bosko, pisząc w 1876 Regulamin [Współpracowników] stwierdza: «Podstawowym celem Salezjanów Współpracowników jest czynienie dobra dla siebie poprzez sposób życia tak dalece – jak to tylko możliwe – podobny do tego, który stosuje się we wspólnym życiu»⁵¹. Stąd też odpowiedź na powołanie oznacza w istocie decyzję troski o osobiste życie duchowe, by stać się dobrym darem dla tych wszystkich, do których Ojciec nas posyła, zgodnie z planem, który On ma dla każdego, kogo powołał: być *dziećmi Bożymi i współdziedzicami Chrystusa*⁵².

Ta wizja ewangeliczna nadaje formacji charakter prawdziwej *przemiany w Chrystusa* oraz podkreśla, że celem rozumu jest ciągły i owocny proces pomagający Salezjaninowi Współpracownikowi stać się żywym obrazem Boga, wiernym odbiciem Syna.

To Chrystus, patrząc z perspektywy życia ofiarowanego z miłości, pozwala każdemu zrozumieć, że bycie chrześcijaninem nie oznacza czegoś stałego, ale przeciwnie, [oznacza coś] dynamicznego, bycie w nieustannej autorealizacji. Chrystus zmierza aż do oświadczenia: «Bądźcie więc wy doskonali, jak doskonały jest Ojciec wasz niebieski»⁵³. Ów imperatyw budzi w wierzącym proces wzrastania, który się nie kończy; który znaczy rytm egzystencji stałą, osobistą przemianą ucznia, który za świętym Pawłem może powiedzieć: «Teraz zaś już nie ja żyję, lecz żyje we mnie Chrystus»⁵⁴.

Formacja – w zamyśle Stowarzyszenia – stawia więc za cel pomoc Współpracowników, aby stali się:

- mężczyznami i kobietami świadomymi powołania do świętości⁵⁵;
- przekonywającymi świadkami Chrystusa;
- żywymi członkami Kościoła;
- świeckimi zdolnymi do animowania po chrześcijańsku spraw świata;
- rozpalonymi apostołami na rzecz Królestwa Bożego.

Idąc dalej, duchowość Księdza Bosko, jest ze swej natury *maryjna*. Maryja jest „Słońcem”, które oświeca nieustannie osobiste życie Założyciela. Salezjanie Współpracownicy, na wzór Księdza Bosko, żywią synowską miłość do Maryi Wspomożycielki, Matki Kościoła i całej ludzkości⁵⁶.

Wskazówki do działania

W świetle artykułu 7 Programu Życia Apostolskiego potrzeba:

- interioryzacji tego, co niesie życie według Ducha – źródła radości, pokoju oraz przyjęcia tych wartości za wyznaczniki stylu życia;
- życia wolnością w posłuszeństwie Bogu, ucząc się doceniania wartości i autonomii rzeczywistości świeckich;
- dojrzewania ducha pokory i służby; stopniowego przyjmowania bardziej zdecydowanej postawy w umiarkowanym rozporządzaniu własnymi dobrami, biorąc także pod uwagę możliwość ich ukierunkowania na dobro wspólne;
- przeżywania własnej seksualności w zjednoczeniu z planem Boga i wskazaniem Kościoła, ukierunkowując ją na delikatność i na życie małżeńskie lub w bezżeństwie bardziej zinte-

⁵⁰ PZA 41; por. E. Ceria, *Memorie Biografiche di s. Giovanni Bosco*, t. XVIII, Torino 1936, s. 161.

⁵¹ Por. G. Bosco, *Cooperatori salesiani. Ossia un modo pratico per giovare al buon costume ed alla civile società*, [Torino 1876], s. 6, w: tenże, *Opere edite, vol. XXVIII*, Roma 1977, s. 260. W oryginale brakuje niniejszego przypisu. (Wyj. tłum.).

⁵² Por. Rz 8,17.

⁵³ Mt 5,48.

⁵⁴ Ga 2,20.

⁵⁵ Por. PVA/S 17. 41.

⁵⁶ Por. PVA/S 20.1; *Karta tożsamości Rodziny Salezjańskiej*, 51-53.

- growane, radosne i skupione na miłości;
- o wzrastania we współodczuwaniu, przeżywanego jako otwartość serca na każdy rodzaj nędzy materialnej i moralnej, objawianie sobą dobroci Boga dla swojego ludu;
- o docenienia sprawiedliwości i poszanowania prawa, które są podstawowymi elementami osobistego chrześcijańskiego świadectwa, z wzięciem pod uwagę i promocją praw wszystkich, zwłaszcza najsłabszych;
- o bycia, na wszystkich poziomach, prawdziwymi budowniczymi pokoju w skrawku Królestwa, które Bóg powierza każdemu mężczyźnie i każdej kobiecie;
- o bycia świadomym, że jedynie w świetle wiary Kościoła można zrozumieć chrześcijańską tożsamość Salezjanina Współpracownika i mistykę jego powołania do świętości.

1.2.4. ZDOLNOŚĆ DO ŻYCIA W KOMUNII

Zasady ogólne

Zdolność do życia w komunii, widziana w perspektywie chrześcijańskiej, jest potrzebą wynikającą z samego faktu bycia chrześcijaninem. Kwestia relacji zostaje naświetlona dzięki niektórym fundamentalnym prawdom:

– każdy ochrzczony w swojej głębi ma *odbicie* Chrystusa, który pragnął włączyć swoich uczniów do swego Mistycznego Ciała, którego On jest Głową i Źródłem życia⁵⁷. «Kościół jest naszą drogą [...]. Chrześcijanin to nie ktoś ochrzczony, który otrzymawszy ten sakrament później idzie własną drogą [...]. Pierwszym owocem chrztu świętego jest to, że stajemy się członkami Kościoła, przynależymy do Ludu Bożego»⁵⁸. Jezus nauczył wznosić własną modlitwę do Boga, Ojca wszystkich nie w liczbie pojedynczej, przeciwnie – jak [przystało] na członków ludzkiej rodziny: *Ojczy nasz...*;

– bycie *współdziedzicem Chrystusa*⁵⁹ skutkuje możliwością podzielenia się i celebrowania jednej wiary oraz tej samej nadziei, tak by stworzyć jedno serce i jedną duszę⁶⁰;

– bycie częścią Ciała Chrystusa niesie z sobą poczucie przynależności do Kościoła oraz jego ewangelizacyjnej misji, tak jak modlił się o to Jezus w swojej *modlitwie arcykapłańskiej*: «(...) aby wszyscy stanowili jedno, jak Ty, Ojczy we Mnie, a Ja w Tobie, aby i oni stanowili w Nas jedno, aby świat uwierzył, żeś Ty Mnie posłał»⁶¹.

To najwyższa forma objawienia otwarcia się jednych na drugich, a tym samym *zdolności do życia w komunii*: zanurzyć się w samej głębi Trójcy Świętej.

Wskazówki do działania

Niezbędne jest:

- o życie w bliskości z Bogiem Ojcem, Synem i Duchem Świętym oraz dzielenie się nią z innymi, budując więź komunii;
- o zdobywanie *zmysłu Kościoła* (*sensus Ecclesiae*) oraz zdolności *odczuwania z Kościołem* (*sentire cum Ecclesia*) w wolności od «absurdalnej dychotomii bycia chrześcijanami bez Kościoła»⁶²;
- o bycie wrażliwymi na nową ewangelizację zwłaszcza w działalności młodzieżowej i na rzecz warstw ludowych, gdzie potrzeba ciągle nowych odpowiedzi i form głoszenia;
- o okazanie troski na rzecz promocji i obrony «wartości rodziny (...) podstawowej komórki

⁵⁷ Por. Dz 9,1-5; Rz 8,17; 12,3-21; 1 Kor 12,13; 10,14-17; Kol 1,15-18; Ef 1,22-23; 5,22-30.

⁵⁸ Papież Franciszek, *Homilia*, 30.01.2014.

⁵⁹ Rz 8,16-17.

⁶⁰ Por. Dz 4,32.

⁶¹ J 17,21.

⁶² Papież Franciszek, *Homilia*, 30.01.2014.

społeczeństwa i Kościoła»⁶³, oraz zaangażowanie się na rzecz «budowania jej jako *Kościola Domowego*»⁶⁴;

- o popieranie *dialogu* z innymi wspólnotami, stowarzyszeniami i ruchami katolickimi, jak również dialogu ekumenicznego i międzyreligijnego⁶⁵;
- o rozwijanie postaw otwartości, przebaczenia i gościnności⁶⁶. Chrystus – prawdziwie – prosi swoich [uczniów], aby nauczyli się miłości wszystkich, aż po umiłowanie nieprzyjaciół⁶⁷;
- o praktykowanie solidarności, wolontariatu oraz gotowości do tego, by «współpracować w zjednoczeniu Rodziny, w apostołskich inicjatywach Kościoła lokalnego»⁶⁸.

1.3. WYMIAR SALEZJAŃSKI

Wprowadzenie zawarte w *Programie Życia Apostolskiego* stwierdza: «Różne są drogi proponowane chrześcijanom, aby żyć wiarą swojego Chrztu. Niektórzy pod natchnieniem Ducha Świętego, pociągnięci przez osobę Księdza Bosko, realizują ideał „pracy z nim” pozostając w świecie i są wezwani, aby żyć w warunkach człowieka świeckiego lub duchownego tym samym charyzmatem Zgromadzenia salezjańskiego»⁶⁹. To specyficzne powołanie ukazuje szczególne oblicze, oryginalną tożsamość z jaką Salezjanie Współpracownicy przeżywają własne doświadczenie ludzkie i chrześcijańskie.

Ksiądz Bosko nie napisał żadnego traktatu na temat życia duchowego lub systemu pedagogicznego. System prewencyjny oraz duchowość Założyciela przenikały się poprzez [wspólnie] dzielone życie i tradycję, przekazywane przez Jego pierwszych uczniów, a przede wszystkim przez przykład i świadectwo. Jednakże dzisiaj pierwsze pokolenie [duchowych] synów Księdza Bosko już odeszło. Dlatego też, aby formować się na prawdziwego salezjanina potrzeba – przede wszystkim – poważnego i uporządkowanego studium życia Księdza Bosko, Jego pism, źródeł Jego duchowości, historii powstania [Zgromadzenia] oraz życia świętych Rodziny Salezjańskiej.

Ks. Chávez stwierdza jednakże: «znajomość różnych aspektów życia Księdza Bosko, Jego działalności oraz metody wychowawczej nie wystarczy. Podstawą wszystkiego, źródłem bogatego działania oraz jego aktualności jest coś, o czym zapominamy także my – synowie i córki Księdza Bosko: głębokie życie duchowe, coś co można by nazwać mianem „zażyłości” z Bogiem»⁷⁰.

Salezjanie Współpracownicy, starając się odkryć tę «najgłębszą tajemnicę oraz ostateczny powód swojej zadziwiającej aktualności»⁷¹, są wezwani jednocześnie do realizacji konkretnego zadania być salezjanami. Każdego dnia odkrywają oni dar bycia «powołanymi i posłanymi do konkretnej misji; przyczyniania się do zbawienia młodzieży, włączając się w to samo posłannictwo młodzieżowe i ludowe Księdza Bosko»⁷².

1.3.1. WIEDZA

Zasady ogólne

Kongregacja Zakonów i Instytutów Świeckich wraz z Kongregacją ds. Biskupów wzywając wszystkich należących do różnych zakonów, zgromadzeń oraz stowarzyszeń życia apostołskiego

⁶³ Progetto di Vita Apostolica/Statuto 8.3. W tekście polskim PŻA/S 7.3. (Wyj. tłum.).

⁶⁴ Tamże.

⁶⁵ Por. PVA/S 11. W tekście polskim PŻA/S 10; PŻA/R 3.4.

⁶⁶ Por. Progetto di Vita Apostolica/Statuto 7; 16.2; 18; 19.2. W tekście polskim PŻA/S 7; 22.2; 24; 25.2. (Wyj. tłum.).

⁶⁷ Por. Mt 5,43-45.

⁶⁸ PŻA/S 32.2.

⁶⁹ PŻA, *Przedmowa*.

⁷⁰ P. Chávez V., *Attingiamo all'esperienza spirituale di Don Bosco, per camminare nella santità secondo la nostra specifica vocazione*, Roma 2014, w: Dokumenty Rady Generalnej, nr 417, 4. Tłumaczenie własne. (Wyj. tłum.).

⁷¹ Tamże. Tłumaczenie własne. (Wyj. tłum.).

⁷² PŻA/S 2.2b.

w [dokumencie] pt. *Wytyczne dla wzajemnych stosunków między biskupami i zakonnikami w Kościele* zwracają uwagę na koniczność uważnego studium *charyzmatu* założycieli: «„Charyzmat założycieli”⁷³ zdaje się być doświadczalnym przeżyciem Ducha przekazany swoim uczniom po to, by według niego żyli, strzegli go, pogłębiali i nieustannie rozwijali w harmonii ze wzrastającym stale Ciałem Chrystusa. Dlatego „Kościół bierze w opiekę i popiera swoisty charakter rozmaitych Instytutów zakonnych”⁷⁴. Ten zaś swoisty charakter pociąga ze sobą również szczególny styl uświęcania i apostołowania. Styl ten konkretyzuje się tak przez tradycję, że w trafny sposób można ustalić obiektywne jego składniki»⁷⁵.

W jednym ze swoich listów ówczesny przełożony generalny, ks. Pascual Chávez, stwierdził: «Konieczne jest (...) czerpanie ze źródeł i studiów na temat Księdza Bosko, aby pogłębić przede wszystkim jego sylwetkę. (...) Studiowanie Księdza Bosko jest warunkiem dla możliwości przekazania Jego charyzmatu i zaproponowania jego aktualności. Bez poznania nie może zrodzić się miłość, naśladowanie i wzywanie go; zresztą, jedynie miłość pobudza do poznania. Chodzi więc o poznanie, które rodzi się z miłości i prowadzi do miłości: poznanie uczuciowe»⁷⁶. Nieco dalej dodaje: «(...) musimy wszyscy razem zgłębić historię i duchowość salezjańską»⁷⁷.

Nie tak dawno, w swoim pierwszym komentarzu do *Wiązanki* – z roku jubileuszu dwustulecia narodzin Księdza Bosko – przełożony generalny ks. Ángel Fernández Artime, kontynuował zachętę do Rodziny Salezjańskiej, aby «(...) spotkać ponownie i odkryć na nowo w całej jego pełni ducha Księdza Bosko, który dziś, tak jak w przeszłości, musi mieć całą swoją charyzmatyczną moc i całą swoją aktualność»⁷⁸.

Wreszcie, dla zabezpieczenia tej znajomości Księdza Bosko wśród Salezjanów Współpracowników, *Program Życia Apostolskiego* zachęca: «Aby towarzyszyć aspirantowi w procesie rozeznawania, Stowarzyszenie popiera strukturalne etapy formacyjne, tak wspólnotowe jak i osobiste. One obejmują studium i analizę niektórych tematów formacyjnych [...]»⁷⁹. Analogicznie, w kwestii formacji ciągłej dokument stwierdza: «Świadomi ważności formacji permanentnej [...] Salezjanie Współpracownicy [...] poświęcają czas na refleksję i studium, aby pogłębiać Pismo Święte, naukę Kościoła, znajomość Księdza Bosko, dokumenty salezjańskie»⁸⁰.

Jak zostało już podkreślone w tradycji salezjańskiej, znajomość ta domaga się, aby – oprócz tego, że będzie teoretyczna – była także *konkretna*, operacyjna. Jest ona w sposób naturalny ukierunkowana na działanie i umacnianie świadomości otrzymanego przez Salezjanina Współpracownika powołania. «Jeśli dojdziemy do odczuwania w naszym własnym wnętrzu – napisał ks. Ángel – w głębi każdego i każdej z nas, tego ognia, tej pasji wychowawczej, którą miał Ksiądz Bosko, aby spotkać się z młodym człowiekiem twarzą w twarz, wierząc w niego, z przekonaniem, że w każdym znajduje się zawsze ziarno dobra i Królestwa Bożego, aby pomóc mu dać z siebie wszystko, co najlepsze, i przybliżyć go do spotkania z Panem Jezusem – wtedy będziemy realizować bez wątpienia to, co najpiękniejsze w naszym salezjańskim charyzmacie»⁸¹.

⁷³ Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Evangelica testificatio*, 11.

⁷⁴ II Sobór Watykański, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, 44; Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus*, 33; 35, 1; 35, 2 itd. Cytat ten został w oryginale opuszczony. Aby jednak czytelnik przekładu polskiego zrozumiał właściwie kolejne zdanie, dodano w niniejszym tłumaczeniu ten fragment. (Wyj. tłum.).

⁷⁵ Kongregacja Zakonów i Instytutów Świeckich, *Wytyczne dla wzajemnych stosunków między biskupami i zakonnikami w Kościele Mutuae relationes*, 11. Cyt. za: B. Hylla (opr.), *Życie konsekrowane w dokumentach Kościoła od Vaticanum II do Vita consecrata*, Kraków 1998, s. 140.

⁷⁶ P. Chávez V., List przełożonego generalnego *Znając i naśladowując Księdza Bosko, czynimy młodzież misją naszego życia*, w: Dokumenty Rady Generalnej, nr 412, s. 21.

⁷⁷ Tamże, s. 27.

⁷⁸ Á. Fernández Artime, *Jak Ksiądz Bosko z młodzieżą dla młodzieży, Wiązanka 2015*, tłum. J. Zapała, Kraków 2015, s. 7.

⁷⁹ PŻA/R 15.2.

⁸⁰ PŻA/R 16.1.

⁸¹ Á. Fernández Artime, *Jak Ksiądz Bosko z młodzieżą dla młodzieży*, dok. cyt., s. 9-10.

Wskazówki do działania

Potrzeba:

- stopniowego poznawania w sposób *afektywny* historii, pedagogii, duchowości Założyciela, która osiągnie dojrzałość także poprzez żywy kontakt z różnymi, wydanymi dziełami Księdza Bosko;
- znajomości charakterystycznych cech tożsamości salezjańskiej, zwłaszcza rozumienia Boga, jako troskliwego Ojca oraz Maryi jako Wspomożycielki i Matki;
- lektury i medytacji *Programu Życia Apostolskiego* i jego oficjalnego komentarza;
- znajomości *Karty Tożsamości Rodziny Salezjańskiej*, która pomaga w dojrzewaniu zmysłu przynależności do rodziny Księdza Bosko;
- zapoznania się z historią początków i rozwoju Stowarzyszenia oraz niektórymi innymi dokumentami, np. *Animować solidarność ekonomiczną* albo dokumenty Kongresów – prowincjalnych, regionalnych lub światowych;
- asymilacji życia i doświadczenia duchowego świętych, błogosławionych i Czcigodnych Sług Bożych Rodziny Salezjańskiej, zwłaszcza tych, którzy byli przykładnymi Współpracownikami oraz czczonych w szczególny sposób na Valdocco i w Mornese;
- rozumienia i docenienia corocznego komentarza *Wiązanki*, która w sposób ogólny określa kierunki rocznej formacji. Istnieją jeszcze inne cenne dokumenty nauczania przełożonego generalnego.

1.3.2. INTELIGENCJA PRAKTYCZNA

Zasady ogólne

Zaangażowanie praktyczne oraz apostolskie jest częścią integrującą proces formacyjny, stając się „miejscem” rozeznania i weryfikacji powołania salezjańskiego. Ksiądz Bosko rozwinął «(...) zdumiewającą działalność poprzez słowo, pisma, instytucje, podróże, spotkania z osobistościami cywilnymi i kościelnymi; młodym przede wszystkim okazuje troskliwą uwagę, która skupiając się na ich osobach, ma im pozwolić w tej ojcowskiej miłości dostrzec znaki miłości wyższej»⁸².

Program Życia Apostolskiego potwierdza: «Ksiądz Bosko był człowiekiem praktycznym i przedsiębiorczym, niestrudzonym i twórczym pracownikiem, ożywiany nieustannym i głębokim życiem wewnętrznym. Salezjanie Współpracownicy, wierni jego duchowi, uważni na rzeczywistość, posiadają poczucie konkretności. Odczytują znaki czasów i z duchem inicjatywy dają stosowne odpowiedzi na podstawowe potrzeby młodzieży, wynikające ze środowiska i społeczności cywilnej. Są gotowi na ciągłą weryfikację i dostosowanie swojej działalności»⁸³.

«Umiłowanie młodzieży – pisze ksiądz generał – każdego młodego człowieka, skłaniało go [Księdza Bosko] do czynienia wszystkiego, co było możliwe, do przełamania każdego konwensu, wszelkiego stereotypu, tak, aby tylko dotrzeć do nich [młodzieży]. [...] Do nastawienia całego siebie na poszukiwanie jej dobra, jej wzrostu, rozwoju i dobrobytu ludzkiego, a także jej wiecznego zbawienia. To było perspektywą życia naszego ojca: być całym dla nich, aż do ostatniego tchnienia»⁸⁴. «(...) Punktem wyjścia naszego *stania się ciałem i krwią (Wcielenia) charyzmatu salezjańskiego* jest być z młodzieżą, być z nimi i wśród nich, spotykać ich w ich codziennym życiu, poznawać ich świat, miłować ich świat, animować ich w byciu protagonistami własnego życia, rozbudzić ich sens Boga, animować ich do życia z wzniosłymi celami»⁸⁵.

⁸² Por. Jan Paweł II, List do ks. Edigio Viganó przełożonego generalnego Towarzystwa Św. Franciszka Salezego w setną rocznicę śmierci św. Jana Bosko, *Iuvenum patris*, 4.

⁸³ PŻA/R 11.1.

⁸⁴ Á. Fernández Artime, *Jak Ksiądz Bosko z młodzieżą dla młodzieży*, dok. cyt., s. 8.

⁸⁵ Tamże, 10.

Współdzielenie planu apostołskiego Księdza Bosko oraz [realizacja Jego] pól apostołatu mogą się domagać zdobywania różnych specyficznych *zdolności*, które czynią Salezjanina Współpracownika zdolniejszym do bycia apostołem oraz *wychowawcą do wiary* w stylu i duchu Założyciela, z wymaganymi kompetencjami i profesjonalizmem, poczynawszy od rzeczywistej i żywej miłości odbiorców własnej misji apostołskiej. To jest najgłębsza motywacja, która inspiruje i podtrzymuje całą drogę formacji: być dobrym *darem*, przygotowanym z troską dla odbiorców oraz *współtowarzyszy drogi*.

Wskazówki do działania

Potrzeba więc:

- złączyć naukę z zaangażowaniem praktycznym, refleksję z działaniem, tak jak uczy tego najlepsza tradycja salezjańska;
- kompetentnej pracy w obszarach apostołstwa salezjańskiego najbardziej charakterystycznych i uprzywilejowanych, wskazanych w artykule 11 *Programu Życia Apostołskiego – Statut*: katecheza i formacja chrześcijańska, animacja grup i ruchów młodzieżowych oraz rodzin, współpraca w centrach wychowawczych i szkolnych, pomoc socjalna wśród ubogich, zaangażowanie w środkach społecznego przekazu, współpraca w duszpasterstwie powołaniowym, praca misyjna, współpraca na rzecz dialogu ekumenicznego i międzyreligijnego, świadectwo własnej wiary w posłudze społeczno-politycznej⁸⁶;
- zdobycia niektórych specyficznych *umiejętności*, które są niezbędne do realizacji każdej formy apostołatu, w jaką się angażuje Salezjanin Współpracownik;
- obserwacji okiem prorockim tego, co dzisiejsze, w celu interpretacji znaków czasu z kreatywnością charakterystyczną dla Księdza Bosko;
- wzrastania w umiejętności słuchania oraz odwagi do budowania dialogu „poziomego”, bez przekonania o posiadaniu monopolu na prawdę;
- rozwijania zdolności wzrastania z młodymi poprzez ich słowo, ich obecność lub też ich *obojętność*, ich odpowiedzi i ich milczenie.

1.3.3. INTELIGENCJA EMOCJONALNA

Zasady ogólne

Salezjanin Współpracownik, powołany przez Ducha Świętego do życia salezjańskim powołaniem apostołskim, przyjmuje specyficzny styl praktykowania Ewangelii i współuczestnictwa w misji Kościoła, biorąc za punkt odniesienia oraz inspirując się doświadczeniem wiary i misji apostołskiej, jaką przeżył oraz jakiej świadectwo dał św. Jan Bosko.

Dla Salezjanina Współpracownika formacja oznacza odkrywanie i podtrzymywanie osobistego powołania salezjańskiego. Świadomie wchodzi w proces, który – odpowiadając na powołanie Boga, który go wzywa – prowadzi do przyjęcia charyzmatycznego programu Księdza Bosko, życia z dnia na dzień w różnorodnych okolicznościach i etapach życia w sposób odpowiadający konkretnym wymogom terytorium, na którym się znajduje, jak i swoim realnym możliwościami. W ten sposób staje się tym, kim jest wezwany, by był:

- chrześcijaninem, którego zadaniem jest ewangelizacja kultury i życia społecznego, zainspirowana duchem salezjańskim i [ośmiu] błogosławieństw;
- współpracownikiem w budowaniu Królestwa [niebieskiego] w normalnych warunkach swojego życia, praktykując ewangeliczny ideał miłości Boga i bliźniego, wychowując i ewangelizując młodzież, zwłaszcza najuboższą, promując i broniąc wartości rodziny, wspierając działalność misyjną i wychowawczą Rodziny Salezjańskiej;

---

⁸⁶ Por. Progetto di Vita Apostolica/Statuto, 11. W tekście polskim PŻA/S 10. (Wyj. tłum.).

- wychowawcą, który przejmuje pedagogię dobroci [i] system prewencyjny Księdza Bosko, jako metodę działania i styl relacji;
- salezjaninem, który prowadzony Duchem Świętym przyjmuje charyzmat Księdza Bosko, jako dar Pana Jezusa, pozwalając, by wydał on owoce odpowiednie do własnych warunków życia.

Wskazówki do działania

Niezbędne jest:

- zjednoczenie własnego życia z Bogiem, zgodnie z nauczaniem i świadectwem Księdza Bosko, którego doświadczenie zostało określane przez siebie współczesnych *jednością z Bogiem*;
- stopniowe dojrzewanie w takiej miłości apostołskiej, która staje się sercem doświadczenia duchowego Księdza Bosko jednoczącego całość [tego doświadczenia] w jeden „*ruch*” dla Boga i swojej młodzieży;
- życie duchowością salezjańską w zjednoczeniu z Kościołem, wzmacniając ją doświadczeniem sakramentów świętych;
- zatroskanie o synowską miłość do Maryi Wspomożycielki i kult – w szczególny sposób – świętych Rodziny Salezjańskiej;
- wzrastanie w niektórych postawach i wartościach, które są charakterystyczne dla ducha salezjańskiego:
  - radość, jako codzienny styl życia;
  - optymizm jako nadzieja w zwycięstwach dobra;
  - dowartościowanie wartości ludzkich;
  - asceza salezjańska *caetera tolle*, praca i umiarkowanie;
  - duch inicjatywy, dynamizm i kreatywność we własnym działaniu;
  - zdolność dostosowywania się do różnych okoliczności i [wymogów] czasu.

1.3.4. ZDOLNOŚĆ DO ŻYCIA W KOMUNII

Zasady ogólne

Powołanie Salezjanina Współpracownika zostaje wcielone w konkretną formę braterską i stowarzyszeniową.

Dla niego życie duchem salezjańskim wyraża się w wyjątkowym sposobie budowania relacji z Bogiem i z innymi. «Salezjanie Współpracownicy w swoich relacjach praktykują dobroć jako znak miłości Boga i środek do pobudzenia Jego obecności w sercu tych, których spotykają. Gotowi są do uczynienia pierwszego kroku i do przyjmowania zawsze innych z dobrocią, szacunkiem i cierpliwością. Starają się wzbudzać relacje zaufania i przyjaźni, aby w prostocie i życzliwości stworzyć wokół siebie klimat rodzinny»⁸⁷.

Taki styl relacji stosuje się najpierw do najbliższych. «Wspólne powołanie i przynależność do tego samego Stowarzyszenia czynią Salezjanów Współpracowników duchowymi braćmi i siostrami. Zjednoczeni jednym sercem i jedną duszą⁸⁸ żyją w zjednoczeniu przez więzy charakterystyczne duchowi Księdza Bosko»⁸⁹.

Być braćmi i siostrami oznacza żyć doświadczeniem wspólnotowym. To szczególne wezwanie prowadzi do życia chrześcijańskim i salezjańskim braterstwem, w perspektywie konkretnej misji – uczestniczyć w zbawieniu młodzieży, szczególnie najuboższej.

⁸⁷ Progetto di Vita Apostolica/Statuto 18. W tekście polskim PŻA/S 24. (Wyj. tłum.).

⁸⁸ Por. Dz 4, 32. W oryginale tego przypisu brak. (Wyj. tłum.).

⁸⁹ Progetto di Vita Apostolica/Statuto 21. W tekście polskim PŻA/S 12.

Wskazówki do działania

Jest rzeczą podstawową:

- wzrastać w dyspozycyjności zwłaszcza w życiu lokalnego centrum SSW; w zdolności czynienia pierwszego kroku i przyjmowania innych zawsze z dobrocią, szacunkiem oraz cierpliwością; w promowaniu relacji zaufania i przyjaźni w celu stworzenia klimatu rodzinnego naznaczonego prostotą i czułością;
- budować w codziennym życiu konkretnymi gestami pokój i szukać w dialogu porozumienia i zgody;
- aktywnie uczestniczyć – w sposób odpowiedni do własnej sytuacji i możliwości – w życiu całej rodziny Stowarzyszenia, w celu poznania się, wspólnego wzrastania, wymiany własnych doświadczeń i realizacji apostolskich projektów:
  - czyniąc centrum lokalne podstawową komórką Stowarzyszenia [i] chrześcijańską wspólnotą, [która będzie] punktem odniesienia;
  - uczestnicząc w spotkaniach planowania i weryfikacji różnych działań;
  - czując się częścią Stowarzyszenia na różnych poziomach: lokalnym, prowincjalnym, regionalnym, światowym;
  - wypełniając – jeśli jest się do tego wezwanym – odpowiedzialne zadania w postawie wierności i ducha służby;
  - wspierając ekonomicznie Stowarzyszenie zgodnie z kryteriami solidarności między braćmi;
- dzielić w Stowarzyszeniu współodpowiedzialność za misję wychowania oraz ewangelizacji, wspierając jej realizację odpowiednio do własnych warunków życia, umiejętności i możliwości;
- brać pod uwagę – jako element podstawowy własnej tożsamości – [umiejętność] wspólnej pracy: «słabe siły po zjednoczeniu stają się mocne i jeżeli pojedyncza nie łatwo się rwie, to trudno jest zerwać trzy połączone razem»⁹⁰;
- odpowiadać na wyzwania oraz na potrzeby młodzieży najuboższej oraz starać się z innymi grupami Rodziny Salezjańskiej i innymi grupami Kościelnymi, jak i cywilnymi, właściwie odpowiadać na pilne potrzeby [danego] terytorium;
- troszczyć się o jedność i współpracę z innymi grupami Rodziny Salezjańskiej, w szczególności z Salezjanami Księdza Bosko i Córkami Maryi Wspomożycielki, dbając o uczucia szczerego przywiązania i wierności dla przełożonego generalnego.

---

⁹⁰ Por. G. Bosco, *Cooperatori salesiani. Ossia un modo pratico per giovare al buon costume ed alla civile società*, dz. cyt., s. 2, w: tenże, *Opere edite*, vol. XXVIII, dz. cyt., s. 256. Cyt. za: PZA/S 14.

ROZDZIAŁ 2. MOMENTY, ŚRODKI I ZASOBY LUDZKIE

Również w obszarze metodologii formacji potrzeba konfrontacji z aktualną sytuacją kulturalną. Znaczące przemiany dzisiejszych społeczeństw sprawiają, że trudniej jest o przekaz wartości. Z tego względu mówi się dziś o pilnej *potrzebie wychowania*.

W świetle tego, co zostało powiedziane formacja wymaga konfrontowania zarówno z trudnościami, jak i celowością, które nowa sytuacja kulturowa niesie. Wysiłek na rzecz wzrastania w społeczeństwie charakteryzującym się *kruchością myśli*, jasną tożsamością, świadomymi i stałymi wyborami, musi być oświecony – przede wszystkim – dobrą znajomością cech człowieka epoki „postmodernistycznej”. Subiektywizm, sekularyzm, obojętność religijna, życie w stylu wędrowców (nomadzi), relatywizm moralny, zależność od mass mediów są „wyzwaniami”, którym doświadczenie formacji musi stawić czoło, zwłaszcza w świecie młodzieży, jeśli pragnie pozostawić ślad w procesie wzrastania i dojrzewania osoby. Jednocześnie studia nad uczeniem się, formacją dorosłych oraz nad nowymi technologiami wydają się być nadzwyczajnym środkiem w służbie tych wszystkich, którzy są bezpośrednio odpowiedzialni za obszar formacji.

Następnie komunikacja za pomocą środków multimedialnych może uczynić żywotniejszymi i bardziej odpowiednimi na dziś relacje, jakie łączą członków Stowarzyszenia na wszystkich poziomach; oficjalne *strony internetowe*, na wszystkich poziomach, są bardzo ważnym środkiem pozwalającym na poznanie się przez wszystkie centra lokalne propozycji formacyjnych, planów formacji, różnych inicjatyw i wydarzeń na poziomie lokalnym, prowincjonalnym, regionalnym [i] światowym.

Obok różnych momentów i środków tradycyjnych doświadczenia formacyjnego, Stowarzyszenie ma dzisiaj do dyspozycji nowe sposoby i techniki, które mogą ubogacić oraz uczynić skuteczniejszymi dzielenie się treściami i doświadczeniem, a także pogłębiać zmysł przynależności. Dzięki temu formacja początkowa i ciągła, będą mogły wnikać głębiej w życie codzienne tak, aby każde zachowanie lub gest w ważnych momentach i zwykłych okolicznościach życia, mogły ukazać pełną i radosną *przynależność* Salezjanina Współpracownika do Boga i do Stowarzyszenia.

2.1. MOMENTY I ŚRODKI

W tym miejscu zostaną wyewidencjonowane niektóre *momenty szczególne* oraz *środki*, poprzez które zostaje wcielony w konkretny sposób proces formacji. Podzielone będą one na te, które ofiaruje Stowarzyszenie oraz takie, którymi dysponuje osobiście Salezjanin Współpracownik – pierwszy odpowiedzialny i realizator procesów *autoformacji*.

2.1.1. MOMENTY I ŚRODKI SZCZEGÓLNE OFIAROWANE PRZEZ STOWARZYSZENIE

Podejmując zagadnienie momentów zaplanowanych przez Stowarzyszenie, zostaną kolejno wskazane niektóre formy i sposoby, które jeśli są zaplanowane, sumiennie przygotowane i wnikają w sytuację i rzeczywiste życie poszczególnych centrów lub prowincji, stanowią *normalny plan*, poprzez który rozwijają się różne procesy formacji.

Każda z tych okazji formacyjnych, w świetle tego, co zostało powiedziane w poprzednim rozdziale, musi brać pod uwagę, iż formacja nie polega jedynie na *przekazie treści* (wiedza), ale ma komunikować *umiejętności* (inteligencja praktyczna) a zwłaszcza mieć udział we wzroście *tożsamości* (inteligencja emocjonalna) oraz w życiu Stowarzyszenia (zdolność do życia w komunii).

Okresowe spotkania formacyjne

Okresowe spotkania formacyjne, zarówno na etapie formacji początkowej, jak i w [okresie] jej kontynuacji lub w *formacji ciągłej* są najważniejszymi momentami w życiu centrum lokalnego. Koordynator lokalnej wspólnoty, w porozumieniu z delegatem/delegatką i z [osobą] odpowiedzialną za formację, przygotowuje odpowiednie planowanie biorąc pod uwagę rzeczywiste możliwości

każdego, ponadto szczególne potrzeby związane z danym terytorium. W drodze zwyczajnej spotkania powinno odbywać się z comiesięczną regularnością. Spotkania te mają także pomoc w rozwijaniu zmysłu przynależności oraz życia braterskiego. Dla osiągnięcia tych celów mogą być przydatne odpowiednio stosowane [mechanizmy] *dynamiki grupy*.

Oprócz treści zawartych w ogólnym planie tematów, zaprezentowanych w niniejszych *Wytocznych*, należy wziąć pod uwagę *Wiązanę* przełożonego generalnego oraz propozycje Kościoła lokalnego i powszechnego.

Planowanie spotkań niech będzie odpowiednio uzgadniane we wzajemnej współpracy. Planowanie to wytycza przedmiot weryfikacji ze strony rady prowincjalnej.

Spotkania okazjonalne dotyczące zagadnień specyficznych

Rady lokalne lub prowincjalne mogą promować spotkania [o charakterze] nadzwyczajnym w celu podjęcia niektórych zagadnień specyficznych lub budzących szczególne zainteresowanie Kościoła i społeczeństwa. W celu kultywowania w Salezjanach Współpracownikach duchowości świeckich ważne jest ofiarowanie im różnych okazji formacyjnych, które odnosiłyby się do istotnych kwestii, zarówno lokalnych, jak i narodowych oraz międzynarodowych.

Metoda zebrania

Sprawą o dużym znaczeniu jest wybór metody przeprowadzania spotkań, która będzie stosowana. Metoda *indukcyjna*, możliwość osobistego i żywego kontaktu z tekstem lub prezentowanymi dokumentami, odpowiednie zastosowanie technik komunikacji, które wspierają skupienie uwagi i udział, odpowiednio kierowana dyskusja, końcowa weryfikacja poszczególnego spotkania – wszystko to czyni doświadczenie formacyjne skutecznym i przynoszącym korzyść.

Doświadczenia pastoralne wspierane przez innych

Doświadczenie formacyjne musi osiągnąć osobę Salezjanina Współpracownika nie tylko na płaszczyźnie intelektualnej, ale ma uzdalniać do życia własną tożsamością, także w jej wymiarze apostołskim. Szczególnie w procesie początkowej formacji mogą być ważne doświadczenia pastoralne, wspierane przez innych Salezjanów Współpracowników, którzy są bardziej doświadczeni.

Zjazdy roczne i mitingi

Odpowiedzialni za Stowarzyszenie będą się starali wspierać i promować udział Salezjanów Współpracowników w zjeździe przeznaczonym dla członków Stowarzyszenia – organizowanym na poziomie prowincjalnym, regionalnym lub światowym – zarówno kościelnym, jak i Rodziny Salezjańskiej. Chodzi o doświadczenia, które niosą ze sobą przekaz elementów duchowych, w ogólności wywołują poruszenie w uczestniczących oraz w widoczny sposób pozwalają rozwijać zmysł Kościoła i salezjańskiej przynależności.

Materiały i pomoce formacyjne

Odpowiedzialni za formację na różnych poziomach niech starają się o ułożenie *Rocznego planu formacji* dając – o ile to możliwe – do dyspozycji materiały multimedialne, które wzmocnią jedność i [wpłyną] na lepszą skuteczność dróg formacji każdego centrum lokalnego.

Dziś, na płaszczyźnie formacji osób dorosłych, przybywa wiele doświadczeń przyjmujących formę *e-learningu* (kursy kształcenia *on-line*), które ubogacają i upraszczają doświadczenie formacyjne, nadając formacji charakter *wspólnotowy*. Jakkolwiek, wskazane formy kształcenia nie mogą zastąpić towarzyszenia i dialogu osobistego oraz wzrastania wewnątrz *grupy*, ze względu na samą naturę formacji i tożsamości Salezjanina Współpracownika.

Pozostaje jednakże do rozwinięcia przygotowanie i rozpowszechnianie materiałów multimedialnych (filmy, prezentacje, karty pracy...), które mogłyby być ofiarowane do dyspozycji i łatwiejszego pobierania także w formie *bazy danych*, zawierającej materiały przygotowane przez różne regiony.

2.1.2. ŚRODKI ŻYCIA DUCHOWEGO

Dbłość o życie duchowe zbiega się z tym, co [z jednej strony] ofiaruje Stowarzyszenie oraz [z drugiej] z troską osobistą, którą odznacza się każdy Salezjanin Współpracownik, w odniesieniu do własnego życia wiarą i własnego wzrastania w dojrzałości duchowej, a także świadomości otrzymanego powołania.

Dni skupienia

Ksiądz Bosko zalecał miesięczny dzień skupienia, jako niezbędny element życia Stowarzyszenia. W pierwszym *Regulaminie* z 1876 r. pisał: «Ostatniego dnia każdego miesiąca albo w inny, najbardziej dogodny, dzień [Współpracownicy] przeżyją *ćwiczenie dobrej śmierci* spowiadając się i przyjmując komunię świętą tak, jakby rzeczywiście czynili to ostatni raz w życiu»⁹¹. Troska o wieczne zbawienie ustalała, w czasach Księdza Bosko, wachlarz niektórych *praktyk pobożnych* pozostawionych w spadku Jego duchowej Rodziny. Faktem jest, także i dzisiaj, że przyjęcie odpowiedzialności za *czas* własnego życia, jako darmowego *daru* Boga oraz znalezienie możliwości okresowego zatrzymania rytmu własnych codziennych zajęć w celu „wzięcia życia we własne ręce”, stanowi szczególny środek na drodze wiodącej do dojrzałości ludzkiej i *dobrego życia Ewangelia*. W tych dniach skupienia swoje odbicie znajdują okresy roku liturgicznego o szczególnym znaczeniu.

Doroczne rekolekcje

Corocznie, zgodnie ze wskazaniem Założyciela, Salezjanin Współpracownik ma możliwość uczestniczenia w kilku dniach rekolekcji. [Rekolekcje] to «mocny czas duchowości, w których odnawia się przez Przyrzeczenie wierność powołaniową członków»⁹². Ksiądz Bosko uważał rekolekcje za prawdziwą *syntezę* wszystkich innych *praktyk pobożnych*.

Tam, gdzie trudno jest zorganizować rekolekcje na poziomie lokalnym, można postarać się, za poparciem Rad Lokalnych lub Prowincjalnych, o zorganizowanie ich na płaszczyźnie regionalnej w dziele, które terytorialnie sąsiaduje z kilkoma centrami, albo też na poziomie prowincjalnym.

Celebracja Eucharystii i spotkania modlitewne

Program Życia Apostolskiego mówi: «Dla ożywienia życia modlitwy Salezjanie Współpracownicy czerpią ze źródeł duchowych ofiarowanych przez Kościół, przez Stowarzyszenie i przez Rodzinę Salezjańską. Czynnici uczestniczą w liturgii, dowartościowują formy pobożności ludowej, które mogą ubogacić ich życie duchowe»⁹³.

Sprawowanie Eucharystii jest *źródłem* oraz *szczytem*, z którego wypływa i do którego zmierza doświadczenie każdego wierzącego. Wzrost w eucharystycznych postawach *gościnności, słuchania, przebaczenia, dziękczynienia, łamania i komunii, misji* stanowi najważniejszy wkład w życie każdego Salezjanina Współpracownika z każdego centrum.

Zakładając, że moment modlitwy pojawia się podczas każdego spotkania członków, należy zadbać o zorganizowanie – odpowiednio do rodzących się różnych potrzeb – inne spotkania modlitewne lub nabożeństwa słowa, także z okazji znaczących wydarzeń społecznych, kościelnych lub Rodziny Salezjańskiej.

Pobożność maryjna i modlitwa różańcowa

Codziennie zawierzenie Maryji jest elementem charakterystycznym duchowości Księdza Bosko. Salezjanin Współpracownik odnajduje w modlitwie różańcowej prosty pokarm własnej poboż-

⁹¹ G. Bosco, *Cooperatori salesiani. Ossia un modo pratico per giovare al buon costume e alla civile società*, dz. cyt., s. 14; w: tenże, *Opere edite*, dz. cyt., s. 268.

⁹² Progetto di Vita Apostolica/Regolamento 25.4. W tekście polskim PŻA/R 25.1. (Wyj. tłum.).

⁹³ Progetto di Vita Apostolica/Statuto 19.1. W tekście polskim PŻA/S 25.1.

ności maryjnej i konkretną pomoc na drodze życia.

Towarzystwo duchowe

Wybór przewodnika i osobistego towarzyszenia duchowego stanowi ważny środek w tradycji salezjańskiej. Ksiądz Bosko często polecał, aby mieć *stałego spowiednika*, który towarzyszyłby także w najtrudniejszych momentach osobistego doświadczenia wierzących, zaczynając od odpowiedniego poznania *historii* oraz *przeżyć* każdej [prowadzonej] osoby.

Dla Salezjanów Współpracowników – małżonków pożytecznym może być wybór – za obojawną zgodą – jednego *przewodnika*, który będzie towarzyszył małżonkom oraz rodzinie na drodze wychowania dzieci.

Pielgrzymki

Porównanie do *drogi* najwłaściwiej opisuje doświadczenie dojrzewania i wzrostu człowieka. W tradycji chrześcijańskiej oraz w wielu innych religiach *pielgrzymka* jest ważnym wydarzeniem, które pozwala złączyć własne doświadczenie ludzkie i duchowe ze szczególnym miejscem, albo osobą. Tak samo Ksiądz Bosko corocznie przeżywał – z racji swoich rekolekcji w Sanktuarium św. Ignacego w Lanzo – doświadczenie *wspinaczki na górę* rozumianej, jako uprzywilejowany czas ascezy i refleksji.

Dla Salezjanów Współpracowników znajomość zwłaszcza *miejsc Księdza Bosko* staje się wyjątkowym środkiem do rozpalenia serca i wzrostu miłości do Założyciela oraz poczucia przynależności do Rodziny Salezjańskiej.

2.1.3. ŚRODKI I PLANY SŁUŻĄCE AUTOFORMACJI

Salezjanin Współpracownik jest, w głównej mierze, odpowiedzialny za własną formację. Z tej racji oraz biorąc pod uwagę bycia „zanurzonym w świat i Kościół” jest on szczególnie wrażliwy na momenty, środki i sytuacje, które mogą posłużyć jego formacji mając zawsze wzgląd na niektóre tradycyjne formy służące dojrzewaniu i wzrastaniu.

Osobisty program życia

Nacisk na konieczność posiadania *osobistego programu życia* jest niezmienny i zgodny z różnymi planami formacyjnymi zakonów, zgromadzeń i stowarzyszeń religijnych. Ksiądz Bosko często mówił o cnocie *umiarkowania*. Cnota ta nie polega jedynie na *ograniczeniu*, raczej na zdolności *organizacji czasu własnego życia* w sposób wyważony i harmonijny: czasu pracy oraz czasu wypoczynku; czasu ofiarowanego rodzinie oraz czasu przeznaczonego na apostolat; czasu na studium jak i czasu na modlitwę. Oto motyw, dla którego w sztuce i ikonografii cnota umiarkowania jest często przedstawiana, jako niewiasta trzymająca w ręku klepsydrę lub zegar.

Osobisty program życia służy do planowania i, na ile to możliwe, do zagwarantowania tej cennej *równowagi*, w której kryje się sekret zadowolenia. Chodzi o to, aby wynaleźć i przewidzieć, lepiej w formie pisemnej, niektóre *momenty* codzienne, tygodniowe, miesięczne, roczne, które pozwolą wzrastać harmonicznie osobistemu doświadczeniu ludzkiemu, chrześcijańskiemu, salezjańskiemu. Z tego powodu również *czas*, który posłuży własnej formacji należy z troską zaplanować.

Oficjalna strona internetowa

Dla Salezjanów Współpracowników posiadających możliwość i odpowiednie umiejętności posługiwania się *internetem*, częsty kontakt z *oficjalną stroną Salezjanów Współpracowników* ich regionu lub prowincji, albo własnego centrum lokalnego, stanowi cenny środek służący wzrostowi poczucia przynależności oraz okazję do lektury i posługiwania się materiałami formacyjnymi, które są udostępnione przez Stowarzyszenie. Z tą samą troską można odnieść się do wielu oficjalnych stron różnych zgromadzeń i stowarzyszeń wchodzących w skład Rodziny Salezjańskiej, a zwłaszcza Salezjanów Księdza Bosko i Córek Maryi Wspomożycielki.

Studium osobiste

Jak zaświadczają liczni biografowie, Ksiądz Bosko poświęcał wiele czasu na studium. Troska o to, aby „podtrzymać żywy płomień” miłości i przynależności do Rodziny Salezjańskiej poprzez lekturę tekstów dawnej i obecnej tradycji [salezjańskiej] oraz dzieł [wydanych] Założyciela, pomaga poznawać i być wiernym charyzmatowi oraz cennemu dziedzictwu, które On pozostawił. Odwołując się do znanego wyrażenia Nelsona Mandeli można stwierdzić, że formacja jest najpotężniejszą bronią, jaką można użyć w celu przemiany samego siebie oraz świata⁹⁴.

Autobiografia – leczenie samego siebie

Dziennik duchowy jest jednym ze środków polecanych przez mistrzów duchowych, który służy rozwijaniu i towarzyszeniu na drodze życia duchowego. Autobiografia jest także jednym z gatunków literackich szczególnie drogich historii duchowości. Rozliczne współczesne opracowania potwierdzają, że moment, w którym rodzi się potrzeba „opowiadania” stanowi niedwuznaczny znak nowego etapu zmierzającego ku dojrzałości. Małe dziecko i nastolatek nie potrafią powiązać ze sobą doświadczeń, które przeżywają. Zdolność tworzenia związków [przyczynowo-skutkowych], porządkowania, tworzenia powiązań wykształca się wraz z upływem lat. Oto właśnie pamięć o przeszłości przekształca się w *wdzięczność* a jednocześnie w świadomość pewnego *zadania*.

Dostosowywanie do dzisiejszych czasów

Salezjanin Współpracownik żyje w świecie, włączony w środowisko oraz w szczególną sytuację społeczną. Jego troską będzie nieustanna aktualizacja, dzięki komunikacji społecznej oraz używaniem wszelkim środkiem jemu dostępnym, która pozwoli poprawić własne kompetencje zawodowe oraz [zwiększyć] świadomość osobistego zadania: być – zgodnie z myślą Księdza Bosko – *uczciwym obywatelem* oraz *dobrym chrześcijaninem*.

2.2. ŚRODKI LUDZKIE

«Stowarzyszenie troszczy się i podtrzymuje formację osobistą i grupy poprzez odpowiednio przygotowanych Salezjanów Współpracowników, delegatów i delegatki oraz innych członków Rodziny Salezjańskiej»⁹⁵.

Stowarzyszenie jest również *przedmiotem* formacji ciągłej w tym sensie, że tworzy się i ma być sobie wiernym; [ma] odnawiać się, być uważnym na znaki czasu oraz być zdolnym do życia i rozwoju według dobrze określonego planu. Jego zadaniem jest pomoc członkom w odpowiadaniu na powołanie salezjańskie, popieranie i podtrzymywanie dzieł Stowarzyszenia, zabezpieczenie jego funkcjonowania z zachowaniem porządku własnych celów apostołskich. Bierze na siebie odpowiedzialność, szczególnie za płodność charyzmatu, rozwój Stowarzyszenia, rozwój inicjatyw formacyjnych i apostołskich. Stowarzyszenie posługuje się niektórymi charakterystycznymi środkami ludzkimi, które gwarantują jakość i ciągłość formacji.

2.2.1. GWARANCI FORMACJI

Program Życia Apostołskiego wskazuje tych, na których spoczywa troska o formację, w odniesieniu do różnych [jej] odbiorców i poziomów:

- odpowiedzialny za lokalną formację w porozumieniu z radą prowincjalną i z delegatem lub delegatką troszczy się o formację rady lokalnej;
- rada prowincjalna ma za zadanie podtrzymywanie i towarzyszenie formacji rad lokalnych.

---

⁹⁴ Zdanie jest parafrazą nie zaś – jak podaje tekst włoski cytatem – myśli Nelsona Mandeli: *Edukacja jest najpotężniejszą bronią, jaką możesz użyć, aby zmienić świat*. Cyt. za: *Cytaty Nelsona Mandeli*, http://www.africangamesafari.com/cytaty-nelson_mandela.html, data dostępu – 18.03.2016. W oryginale tego przypisu brak. (Wyj. tłum.).

⁹⁵ PZA/S 29.2.

W jej obrębie zadanie to będzie koordynowane przez odpowiedzialnego za formację;

– tenże, w porozumieniu z delegatem lub delegatką troszczy się również o formację własnej rady;

– delegaci regionalni i/lub światowi oraz delegaci/delegatki prowincjalni/prowincjalne są odpowiedzialni/odpowiedzialne za specyficzną formację delegatów/delegatek lokalnych⁹⁶;

– każda konsulta regionalna, zgodnie z własnym wewnętrznym [sposobem] funkcjonowania, «współuczestniczy w wyzwaniach apostołatu i formacji dla dobra całego regionu»⁹⁷;

– rada światowa «wyznacza ogólne wskazania odpowiednie do inicjatyw formacyjnych»⁹⁸.

2.2.2. CENTRUM LOKALNE

«Podstawową komórką rzeczywistości stowarzyszeniowej jest centrum lokalne»⁹⁹. W nim Salezjanie Współpracownicy stają się wspólnotą żywą, w której razem się modlą, rozeznają konkretne i wyjątkowe sytuacje, dzielą się zadaniami apostołskimi oraz tym samym powołaniem, które realizują.

Każdemu więc centrum lokalnemu powierza się [troskę o] wzrost i dojrzałość swoich członków. To niesie ze sobą [zobowiązanie], aby Salezjanie Współpracownicy byli odpowiedzialni także za formację swoich [sióstr] i braci; potrzeba wspierania się we wzrastaniu, rozeznawaniu, dojrzewaniu, byciu wiernym własnemu powołaniu. Bliskość, umiejętność słuchania się, pomoc, zaciskanie więzi przeżywane w zwykłej i stałej formie między członkami centrum lokalnego, zwłaszcza podczas spotkań, sprzyjają wzrostowi osobistemu i powołaniowemu oraz przyczyniają się do formacji ciągłej.

2.2.3. RADA LOKALNA I PROWINCJALNA

Rada lokalna wypełniając zadanie animacji życia centrum lokalnego:

- *odkrywa* konkretne potrzeby wzrostu i dojrzewania członków centrum lokalnego;
- *pomaga* w rozeznaniu;
- *uzasadnia* dokonywanie kontroli;
- *szuka* odpowiednich środków dla różnych momentów formacyjnych;
- dokonuje *adaptacji* środków, jakimi dysponuje Stowarzyszenie, do szczególnych potrzeb różnych okoliczności.

Rada prowincjalna animuje życie centrów lokalnych przynależących do prowincji:

- *analizuje* szczególne potrzeby formacyjne poszczególnych centrów lokalnych;
- *koordynuje* i promuje spotkania, które zagwarantują wszystkim centrom lokalnym regularną i stałą działalność formacyjną;
- *promuje* formację odpowiedzialnych na płaszczyźnie lokalnej za doświadczenie formacyjne;
- *tworzy* plany i pomoce formacyjne, zważając na wskazania Konsulty Światowej i/lub Regionalnej, stosując i adaptując materiały do rzeczywistości prowincji.

2.2.4. SALEZJANIE WSPÓLPRACOWNICY Z SZCZEGÓLNYMI KWALIFIKACJAMI

Działalność rad posiada naturę kolegiąlną. Formacja ciągła jest więc odpowiedzialnością wszystkich członków. Niemniej potrzeba także działania *Salezjanów Współpracowników z szczególnymi kwalifikacjami*, takich jak radcy do spraw formacji lub członkowie specjalnych komisji, którzy urzeczywistnialiby odpowiedź na każdą sytuację, jaką Stowarzyszenie zaofiaruje wychodząc w każdym momencie naprzeciw potrzebom Salezjanów Współpracowników. Ta potrzeba zakłada

⁹⁶ Por. PZA/R 23.6-7.

⁹⁷ Progetto di Vita Apostolica/Regolamento 34.2. W tekście polskim tego fragmentu brak. (Wyj. tłum.).

⁹⁸ Progetto di Vita Apostolica/Regolamento 31.2. W tekście polskim tego fragmentu brak. (Wyj. tłum.).

⁹⁹ PZA/S 36.1.

szczególnie formację ciągłą *formatora*, który wymaga specjalnej troski.

2.2.5. DELEGAT LUB DELEGATKA

Szczególność odpowiedzialności mają – w różnych obszarach – delegat lub delegatka. To oni «Spełniają posługę kierownika duchowego, wychowawczego i duszpasterskiego dla zapewnienia bardziej skutecznego apostołstwa Salezjanów Współpracowników na danym terenie»¹⁰⁰.

W duchu współodpowiedzialności i we współpracy z radami, delegaci i delegatki będą uczestniczyć w inicjatywach formacyjnych przygotowywanych przez Stowarzyszenie.

Ich zadaniem jest być uważnym na potrzeby duchowe Salezjanów Współpracowników, towarzyszyć im osobiście, gdy taka potrzeba zostanie wyrażona, oraz proponować szczególne inicjatywy.

---

¹⁰⁰ Progetto di Vita Apostolica/Statuto 26.3. W tekście polskim PŻA/S 17.3.

ROZDZIAŁ 3. ETAPY FORMACJI

Każde powołanie w Kościele jest wynikiem wezwania Boga do tego, by iść za Nim drogą prawdziwego szczęścia i osobistej realizacji. «Zaangażować się, jako Salezianie Współpracownicy oznacza odpowiedzieć na apostołskie powołanie salezjańskie – dar Ducha Świętego, przyjmując specyficzny sposób życia Ewangelią i uczestniczyć w posłannictwie Kościoła. [...] Jest to dar i wolny wybór, który nadaje kierunek całemu życiu»¹⁰¹.

Powyższa droga prowadzi poprzez wybór osobisty, wolny, stopniowy, umotywowany, dojrzały pod działaniem Ducha Świętego, z pomocą i przy towarzyszeniu mężczyzn i kobiet, którzy umożliwiają, by ziarno zasiane przez Ducha dojrzało w sercu każdego. «Osoba, która pragnie należeć do Stowarzyszenia, akceptuje proces formacji, który powinien być zgodny z podstawowymi założeniami *Programu Życia Apostolskiego*, biorąc pod uwagę własne doświadczenie osobiste. W ten sposób zostaje zagwarantowany proces formacji zinstytucjonalizowanej i jednocześnie personalizowanej. Taki proces formacji zostanie [odpowiednio] przystosowany przez odpowiedzialnych za Stowarzyszenie»¹⁰².

W formacji Salezjanów Współpracowników można wyróżnić dwa etapy:

- pierwszy, tak zwaną *formację początkową*, zaczynający się okresem *aspirantatu*, kończący zaś *przyrzeczeniem apostołskim*;
- drugi, który trwa całe życie i zwany jest *formacją ciągłą* lub *permanentną*.

3.1. FORMACJA POCZĄTKOWA

Świadomość ważności formacji rodzi w Stowarzyszeniu żywą potrzebę ofiarowania odpowiedniego programu formacyjnego a w aspirancie na Salezjanina Współpracownika żywe pragnienie owocnego zastosowania tej możliwości.

Program – o jakim mowa – powinien przede wszystkim odpowiedzieć na trzy wyzwania:

- winien być adekwatny do wagi specyficznego celu tego okresu, jakim jest weryfikacja osobistego wezwania w świetle możliwości wstąpienia do Stowarzyszenia na drodze *przyrzeczenia*, które jest wyrażeniem odpowiedzi człowieka na wezwanie Boga;
- winien być odpowiedni do wieku, dojrzałości, przygotowania ludzkiego, chrześcijańskiego i salezjańskiego kandydatów;
- winien być odpowiedni do rzeczywistości kulturalnej i eklezjalnej środowiska, w którym się żyje.

Formacja początkowa aspirantów, ze swej natury, jest lepsza i owocniejsza, jeśli odbywa się wewnątrz *grupy* i na drodze integracji z życiem centrum lokalnego.

W przypadku, gdy nie jest możliwe stworzenie grupy, aspirant – jakkolwiek – będzie miał możliwość doświadczania formacji osobistej, według wskazań i sugestii odpowiedzialnych za centrum lokalne lub za radę prowincjalną, którzy zatroszczą się o towarzyszenie na drodze jego formacji.

3.1.1. CEL

Celem formacji początkowej w Stowarzyszeniu jest pomoc i towarzyszenie aspirantom w rozeznaniu oraz w dojrzewaniu osobistego powołania, aż odpowiedzialnego zaangażowania się w Kościele.

---

¹⁰¹ PŻA/S 2.1.

¹⁰² Progetto di Vita Apostolica/Statuto 27.1. W PŻA/S tego fragmentu, w pełnej jego formie, brak. (Wyj. tłum.).

3.1.2. PROPOZYCJA

Punktem wyjścia formacji początkowej jest *propozycja*, osobiste zaproszenie do oceny możliwości zostania Salezjaninem Współpracownikiem.

Zaproszenie to, by poznać i pogłębić propozycję powołaniową, mogą przyjąć «chrześcijanie katolicy jakichkolwiek uwarunkowań kulturowych i społecznych»¹⁰³, którzy pragną żyć doświadczeniem wiary „pogodzonym” z codziennością, charakteryzującym się dwiema postawami:

– *jako dzieci Boże*: doświadczać Boga jako Ojca i Miłość, która zbawia; spotykać w Jezusie Chrystusie Jednorodzonego Syna, doskonałego posłańca Ojca; żyć w bliskości z Duchem Świętym, prawdziwym animatorem Ludu Bożego;

– *jako członkowie Kościoła*: czuć się powołanym i posłanym do konkretnej misji, «przyczynić się do zbawienia młodzieży, włączając się w to samo posłannictwo młodzieżowe i ludowe Księdza Bosko»¹⁰⁴.

Do kogo jest skierowana propozycja?

Od chwili zaproponowania, należy wziąć pod uwagę aspekty lub kryteria przyjmując treść artykułu 27 *Statutu* zawartego w *Programie Życia Apostolskiego*. W jego świetle osoba, której składa się propozycję:

- jest zdolna do podjęcia wyboru wolnego, zgodnie z właściwymi motywacjami;
- ma świadomość, że jest na początku procesu wzrastania;
- pozostaje otwarta na działanie Ducha Świętego, to znaczy, że potrafi postawić początkowy moment rozeznawania poza własne pragnienia i osobiste przekonania;
- przyjmuje program formacyjny proponowany przez Stowarzyszenie, aby potwierdzić swoje wezwanie;
- żyje na pewnym poziomie zadaniami chrześcijanina, uczestnicząc w życiu Kościoła i sakramentach.

Wychodząc od powyższego, biorąc pod uwagę fakt, że propozycja powołaniowa ma charakter osobisty i znajduje inspirację w uniwersalnym planie, nie ekskluzywistycznym, obejmującym każdego wierzącego, szczególnie [propozycja] może być skierowana do niektórych osób:

- chrześcijan zainteresowanych życiem młodzieży;
- animatorów zaangażowanych w duszpasterstwo młodzieżowe i *Salezjański Ruch Młodzieżowy*;
- uczniów lub byłych wychowanków dzieł salezjańskich, którym szczególnie bliski jest duch Księdza Bosko;
- przyjaciół i sympatyków Księdza Bosko oraz dzieła salezjańskiego;
- nauczycieli i pracowników dzieł salezjańskich;
- członków Stowarzyszenia Maryi Wspomożycielki Wiernych (ADMA);
- członków rodzin salezjanów, salezjanek i salezjanów współpracowników;
- współpracowników parafii, katechetów, zaangażowanych w duszpasterstwo rodzin;
- kapłanów i diakonów diecezjalnych wrażliwych na sprawę salezjańskiego posłannictwa;
- byłych zakonników i zakonnice należących do Rodziny Salezjańskiej.

Pierwsze relacje

Wszyscy członkowie Stowarzyszenia czują potrzebę i dzielą ją, aby znajdować osoby, którym zostanie zaprezentowana tożsamość Salezjanina Współpracownika oraz którym zostanie złożona *propozycja*. Jest to zaproszenie do odkrycia piękna i wyjątkowej aktualności charyzmatu Księdza Bosko.

Istnieje wiele możliwości, aby zaproponować [drogę formacji]: od indywidualnej propozycji

---

¹⁰³ PŻA/S 2.2.

¹⁰⁴ Tamże.

do prezentacji w grupie, biorąc pod uwagę sytuację wyjątkową. Jest ważne, aby propozycja została wyrażona w klimacie gościnności, rodzinności, ofiarowanej chwili, zapału, radosnej komunikacji, tak, aby rozbrzysła w całej swej pełni.

Propozycja musi być wyraźnie złożona w sposób osobisty, bowiem osobisty [charakter] ma wezwanie Boga, które kieruje do każdego oraz osobista jest odpowiedź, do dania której każdy jest wezwany.

Po osobistym złożeniu propozycji, należy zwyczajowo, razem z innymi aspirantami, zorganizować spotkanie w celu prezentacji Stowarzyszenia, na znak rozpoczęcia drogi formacji oraz zapewnić kandydatowi konieczne towarzyszenie w procesie, do realizacji którego się go zaprasza.

3.1.3. PRZYJĘCIE DO STOWARZYSZENIA

Aspirant podczas procesu formacji będzie miał okazję do dokonania w sposób poważny *rozeznania* w odniesieniu do autentyczności własnych motywacji a w szczególności, co do pragnienia uczynienia z życia radosnego daru w duchu Księdza Bosko.

Gdy [aspirant] rozpozna w sobie oraz w przeszłości osobistego doświadczenia życiowego znaki tegoż szczególnego wezwania, aby razem z innymi mężczyznami i kobietami dobrej woli żyć życiem chrześcijanina oraz duchowością Założyciela, będzie mógł przedstawić radzie centrum lokalnego, do którego się zwraca, podanie o przyjęcie¹⁰⁵.

Rada lokalna przekaze podanie radzie prowincjalnej razem z przygotowaną oceną, której dokona wysłuchując opinii tego, kto – lub też tych, którzy – w szczególności dbali o formację [aspiranta]. Do rady prowincjalnej należy dalsze postępowanie, by – gdy uzna to za stosowne – zaakceptować przedstawioną prośbę¹⁰⁶.

W celu towarzyszenia aspirantom w procesie rozeznania, formatorom oraz członkom rad zostaną przedstawione poniżej kryteria przyjęcia do Stowarzyszenia.

Kryteria te mają charakter ukierunkowujący zarówno dla tych, którzy pragną wstąpić do Stowarzyszenia, jaki i dla samego Stowarzyszenia, które musi ocenić zdatność aspiranta.

Nie jest sprawą zbytęzną podkreślenie tego, że chodzi o kryteria, których stosowanie ma charakter szeroki i labilny, biorąc zawsze pod uwagę cechy i potrzeby Stowarzyszenia oraz aspiranta.

Poniżej zostaną podkreślone niektóre *kryteria pierwszorzędne* powiązane ze specyficznymi obszarami życia Salezjanina Współpracownika.

Kryteria dotyczące powołania:

Wszyscy odpowiedzialni za przyjęcie muszą ocenić – na drodze dialogu z aspirantem – oznaki prawdziwego powołania (wezwanie/odpowiedź) do tego rodzaju życia i zaangażowania:

– oprócz bycia „osobą dobrą” lub chrześcijaninem żarliwym i działającym apostołsko, aspirant musi się wykazać znakami prawdziwego powołania (wezwanie/odpowiedź) do tego rodzaju życia i salezjańskiego zaangażowania. Znaki te zostają poddane uważnej ocenie.

– sam aspirant musi odkryć w sobie piękno charyzmatu Księdza Bosko oraz radość z zostania „salezjaninem zewnętrznym” w świecie i w Kościele, zdolnym do życia darem z siebie w swoim centrum, które stanie się jego „wzorcową wspólnotą chrześcijan”.

Kryteria dotyczące zrealizowanego procesu:

Potrzeba, aby aspirant:

– uznał za stosowny wymiar formacji początkowej, która – w szczególności – zapewnia mu poznanie i asymilację *Programu Życia Apostolskiego*;

¹⁰⁵ Por. PZA/S 27.2; PZA/R 13.3.

¹⁰⁶ Por. PZA/R 13.4.

- stopniowo rozwinął zmysł współodpowiedzialności i przynależności do Stowarzyszenia, a nie jedynie do centrum lokalnego;
- dojrzał – progresywnie – do świadomości przynależenia do Rodziny Salezjańskiej; przynależności, która wyraża się w zainteresowaniu się Nią i uczestnictwem w Jej działaniach;
- uświadamiał sobie, że jest na drodze ciągłego wzrastania; posiadał zrównoważony charakter oraz dojrzałość ludzką i afektywną potrzebną do wypełniania osobistych zobowiązań rodzinnych, zawodowych i społecznych;
- stopniowo wykazywał się w życiu modlitwy osobistej i wspólnotowej, praktykowaniu sakramentów, w duchu zjednoczenia z Bogiem oraz w gorliwości apostołskiej dojrzałością wiary oraz miłości;
- był po chrześcijańsku zaangażowany we własną pracę zawodową, życie rodzinne i w działalność apostołską.

Kryteria dotyczące motywacji

Jedno z kryteriów pierwszorzędnych przyjęcia kandydatów wynika z *rozeznania motywacji*. Każdy wybór prawdziwie chrześcijański pochodzi ze świadomości, że dar życia otrzymany od Boga musi stopniowo przemienić się w wdzięczność oraz świadomość *zadania*, jakie każdemu zostało powierzone. Powołanie salezjańskie, tak jak każde inne, wymaga stopniowo zdobywanej zdolności wyjścia poza siebie, z egocentryzmu – który zdaje się charakteryzować dzisiejszy świat – aby uczyć się dostrzegania świata i potrzeb innych. Chodzi o to, aby odkryć – na sposób egzystencjalny – prawdę, że jedynym możliwym sposobem na życie prawdziwą radością jest troska o radość współtowarzyszy drogi oraz wszystkich tych, dla których jest się „posłanym”. Wtedy to życie człowieka wierzącego staje się prawdziwym *błogosławieństwem*.

Droga wiodąca ku świętości bardziej wymaga wyjątkowych sił, aby dla wszystkich „być pięknym darem”, niż postępu w doskonałości, która jest celem sama w sobie.

W tej perspektywie podanie [o przyjęcie] wynika:

- z motywów osobistych, ale nie „egocentrycznych”;
- z wolnej i świadomej decyzji;
- z motywów dojrzałych osobiście i w sposób krytyczny oczyszczonych – dzięki działaniu Ducha Świętego na drodze rozeznania osobistego i wspólnoty lub centrum [lokalnego];
- z potrzeby hojnego daru z siebie;
- z pobudek, które są zgodne z powołaniem Salezjanina Współpracownika;
- z radości, jaka płynie z pragnienia przynależności do Rodziny Salezjańskiej.

Inne kryteria

Należy brać pod uwagę także inne kryteria, oceniając realistycznie i z rozsądkiem sytuację oraz świadomość każdego z aspirantów:

- wiedza teologiczna, pastoralna, dotycząca wychowania i [życia] salezjańskiego odpowiednia i wystarczająca do godnego wypełniania misji Salezjanina Współpracownika oraz odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu Kościoła;
- znajomość nauczania Kościoła w odniesieniu do niektórych szczególnie istotnych kwestii, np. rodzina, praca, nauczanie moralne i społeczne;
- doświadczenie Kościoła lokalnego oraz pozytywnego uczestnictwa w innych ruchach, stowarzyszeniach i grupach;
- udział w spotkaniach, dniach formacyjnych lub dniach duchowości, skupieniach, rekolekcjach, itp. przeznaczonych dla Salezjanów Współpracowników oraz dla Rodziny Salezjańskiej.

3.1.4. METODOLOGIA FORMACJI POCZĄTKOWEJ

Powstanie, towarzyszenie i animowanie grupy aspirantów wymaga od formatora podstawowej wiedzy o mechanizmach funkcjonowania grupy, tak aby umiał stosować te, które wydają się najbardziej odpowiednie do danej sytuacji.

Formacja początkowa musi być:

- *żywa* nie tylko doktrynalnie, aby prowadziła do autentycznego doświadczenia na płaszczyźnie życia ludzkiego, chrześcijańskiego i salezjańskiego;
- *aktywna*, wzbudzająca w każdym z członków grupy umiejętność bycia przywódcą;
- *wymagająca*, a jednocześnie, *respektująca* tempo dojrzewania i oryginalność każdego;
- możliwie *praktykowana w grupie*, konkretnym miejscu, w którym dojrzewa osobiste powołanie i w którym doświadcza się Kościoła oraz życia salezjańskiego;
- *referencyjna*, dla której punktami odniesienia są: Ewangelia, Kościół katolicki, Rodzina Salezjańska oraz Stowarzyszenie Salezjanów Współpracowników.

3.1.5. PRIORYTETOWE MOMENTY I ŚRODKI TEGO ETAPU

Towarzystwo

Tym, którzy wyrażają pragnienie pogłębienia propozycji powołaniowej Stowarzyszenie stara się ofiarować drogę formacji, uzgadniając tempo i elementy organizacyjne z osobami zainteresowanymi dla wsparcia ich procesu osobistego wzrastania, rozeznania oraz ich decyzji powołaniowej.

Podczas całego procesu formacyjnego jest ważne, aby aspirant w swoim doświadczeniu czuł bliskość Stowarzyszenia – zwłaszcza poprzez centrum lokalne – bez wywierania nacisków na jego wybór, wspierając go po ludzku i duchowo. Ważne jest też, aby odczuł, że inni mu towarzyszą, że integruje się z życiem centrum lokalnego, aktywnie uczestnicząc w organizowanych przez nie spotkaniach oraz wydarzeniach.

W kolejności, priorytetowym zadaniem rady lokalnej oraz Salezjanów Współpracowników z centrum, zwłaszcza odpowiedzialnego za formację i delegata lub delegatki, będzie prowadzenie i towarzyszenie aspirantowi w procesie jego formacji.

Rzeczywiście, towarzyszenie jest podstawowym doświadczeniem wpływającym na proces dojrzewania aspiranta. Jest ono przestrzenią, w której odczuwa się osobiście działanie Ducha Świętego oraz [gdzie się kształtuje] wolna odpowiedź i radosne zaangażowanie każdego.

Sposób towarzyszenia

W procesie towarzyszenia przyjmuje się styl i metodę salezjańską „Dobrego Pasterza”. Oznacza to wspólną drogę, tworzenie relacji komunii i komunikacji, poprzez którą pomaga się we wzajemnym odpowiadaniu na Boże wezwanie, słuchając aktywnie Ducha Świętego. Chodzi o taką relację, w której formator wychodzi z inicjatywą spotkania z aspirantem i krocząc obok niego, słucha go, dzieli z nim jego zmartwienia, aspiracje oraz trudności, wspomaga w kroczeniu „poza”, to znaczy zawiera go bezpośrednio w osobistej i bliskiej relacji spotkania z Bogiem, który przemienia życie.

Niektóre cechy metody

- Towarzyszyć aspirantowi

Chodzi o towarzyszenie aspirantowi na drodze jego dojrzewania i wzrastania. Drogą tą należy kroczyć idąc tym samym rytmem. To nie zawsze jest łatwe. Wymaga od obu stron przejścia ku stopniowej wewnętrznej wolności, aby pokonać każdą formę władania, zależności oraz kontroli innych osób. Z tego powodu bardzo ważne jest praktykowanie tego towarzyszenia w duchu służby i intensywnej miłości.

Jednocześnie doświadczenie towarzyszenia komuś może przemienić się w element formacyjny dla samego odpowiedzialnego. Teilhard de Chardin napisał: «Przekonuję się coraz bardziej, że za każdym razem kiedy się naucza, odkrywa się ogromne mnóstwo prawdy, którą pojęłoby się jedynie w połowie: uczyć się, ucząc».

- Umieć słuchać i być kreatywnym

Proces towarzyszenia zakłada wzrost umiejętności słuchania, cierpliwego i szanującego rytm

wzrostu każdej osoby oczekiwania, wrażliwości, która pozwala uprzedzać trudności, zdolności zniżania się do codziennych sytuacji życia aspiranta.

Wymaga zaufania, stałej uwagi i odwagi dla zaproponowania drogi wymagającej i radosnej zawartej w Ewangelii oraz odpowiedzenia na oczekiwania i potrzeby o charakterze duchowym, formacyjnym i apostołskim aspiranta.

Metoda ta wymaga również, aby formator rozwinął własną pomysłowość, charakterystyczną dla ducha salezjańskiego, która jest wytrwała, operatywna i kreatywna.

- Włączać do współpracy i uczyć współodpowiedzialności

Metoda towarzyszenia wymaga również, aby formator kierował i pobudzał do aktywnego udziału każdego aspiranta. Aby osiągnąć ten cel stara się on zainteresować, dowartościować, promować, dodawać odwagi i angażować aspiranta. Z tego powodu podejmuje wysiłek osobistego poznania aspiranta, zainteresowania się jego problemami i trudnościami, jak i dzielenia z nim jego radości. Formator przede wszystkim pobudza aspiranta do tego, aby stopniowo stał się promotorem własnego procesu dojrzałości osobowej, chrześcijańskiej i salezjańskiej.

- Troszczyć się o poczucie przynależności do Stowarzyszenia

W procesie formacji chodzi także o wzmocnienie zmysłu przynależności do Stowarzyszenia, wykształcenie więzów braterskich poprzez koordynację inicjatyw, doświadczeń, programów i poprzez troskę o tę wrażliwość na poszczególnych poziomach (lokalnym, prowincjalnym, regionalnym i światowym).

Dzięki temu w aspirancie dojrzewa świadomość przynależności do pewnej szerszej rzeczywistości stowarzyszeniowej, która wypełniając sen Założyciela sięga obecnie krańców ziemi służąc młodzieży, rodzinie, Kościołowi i sprawom społecznym.

W ten sposób, jako bracia i siostry Księdza Bosko, aspiranci rozwijają w sobie styl relacji, który znamionują: braterstwo, szczerść, szacunek, bezinteresowność. To relacje, które pozwalają uznać znaczenie innych, uświadamiają własne ograniczenia oraz są świadectwem radości, szacunku i wzajemnych uczuć.

- Proponować różne formy jedności i współpracy

Wreszcie, metoda ta pomaga aspirantowi w otwarciu się na formy jedności i współpracy nie tylko z Rodziną Salezjańską i innymi strukturami kościelnymi, ale także otwiera na organizacje świeckie, polityczne, społeczno-kulturowe, świata pracy, humanitarne, w szczególności zaś z tymi, które działają na rzecz młodzieży.

Towarzyszenie musi prowadzić do stworzenia prawdziwego obrazu życia salezjańskiego, które polega na radosnym zaangażowaniu i służbie młodzieży oraz warstwom ludowym społeczeństwa, które prowadzi do pracy u ich boku w optyce *Da mihi animas, caetera tolle*. To sztuka, która angażuje całą osobę w procesie wzajemnego oddziaływania. Nie istnieje taki rodzaj towarzyszenia, który angażowałby tylko jeden z jego podmiotów.

Na zakończenie wydaje się ważne podkreślić to, że towarzyszenie nie jest procesem „neutralnym”: chociaż jego ostatecznym celem jest pomoc, może zrodzić ryzyko blokady na płaszczyźnie otwarcia powołaniowego. Stąd też konieczne jest, aby formator był świadomy wielkiej odpowiedzialności za towarzyszenie procesom formacyjnym oraz by, z tego powodu, sam korzystał z towarzyszenia i formacji na odpowiednim poziomie w odniesieniu do tych kwestii, ale przede wszystkim, aby odczuwał radość z pomocy bratu, siostrze w odkrywaniu *ewangelicznego dobrego życia*, doświadczanego z sercem Księdza Bosko.

W szczególności posługi towarzyszenia można nauczyć się w codziennym życiu i z pomocą wszystkich członków centrum, bowiem w formacji wszyscy są [za nią] odpowiedzialni¹⁰⁷.

---

¹⁰⁷ W Załączniku nr 2 – jako propozycja – znajduje się *Karta towarzyszenia* aspirantowi na Salezjanina Współpracownika. Jest to środek, którego celem jest pomoc formatorowi we wspólnym kroczeniu drogą formacji aspiranta.

Osobisty Program Życia aspiranta

W czasie formacji początkowej aspirant uczy się przygotowywania własnego *Programu Życia* oraz potrzeby zastosowania go w praktyce. Stopniowe wcielanie go w życie pomaga aspirantowi uczynić konkretnym jego proces formacyjny oraz przeżywać salezjańską tożsamość ewangeliczną w miejscu, sytuacji i czasie właściwym dla jego powołaniowego wzrastania.

3.1.6. PLANOWANIE

Formacja początkowa jest fundamentem dynamicznego wzrastania tożsamości; wzrastania, które musi być kontynuowane przez całe życie na drodze poważnego zaangażowania w proces ciągłej aktualizacji. Jest to proces otwarty i nieustanny, który – zwyczajnie – przechodzi przez trzy różne etapy: inicjację, pogłębienie i decyzję. Te trzy etapy są opisane poniżej w oparciu o kryteria elastyczności, zgodnie z tempem wzrostu każdej osoby¹⁰⁸.

Inicjacja

Celem tego etapu jest zainteresowanie się programem życia Salezjanów Współpracowników.

Dokonyje się to, przede wszystkim, poprzez zaprezentowanie tego szczególnego powołania oraz poznanie postaci Księdza Bosko.

W czasie tego etapu zostaną podjęte niektóre podstawowe tematy formacji ludzkiej i chrześcijańskiej, które posłużą do wyjaśnienia elementów nieodzownych dla kontynuowania procesu wzrastania.

Pogłębienie

Podczas tego kolejnego etapu zostanie pogłębione zagadnienie powołania Salezjanina Współpracownika, na drodze zapoznania oraz przyswojenia [przez aspiranta] *Programu Życia Apostolskiego*, które muszą wzbudzić odpowiedź, stopniowe dojrzewanie motywacji oraz wyborów.

Decyzja

Cel trzeciego etapu wyraża się we wzrastaniu ku poważnemu i świadomemu przyjęciu powołania Salezjanina Współpracownika.

Jest to czas syntetyzowania oraz żywego rozeznawania z odniesieniem do zaplanowanego programu życia.

Na tym etapie, w szczególny sposób jest stosowne, aby zaplanować treści oraz znaczące doświadczenia, które pomogą aspirantowi złożyć *Przyrzeczenie Apostolskie* oznaczające przyjęcie do Stowarzyszenia.

3.2. FORMACJA PERMANENTNA

Formacja człowieka trwa przez całe życie. Osoba, w rzeczywistości, jest w ciągłym wzroście i dlatego ma zdobywać coraz dojrzalsze przekonania i coraz głębsze motywacje.

Dzisiejsze rzeczywistości życia, zarówno osobistego, jak i rodzinnego oraz społecznego, stale ewoluują oraz wzywają każdego – w sposób ciągle nowy – do przemyślenia, z zachowaniem żywej wierności podstawowym wartościom, osobistych wyborów oraz oceny własnego stanowiska. Osoba wzrasta i dojrzewa w takiej mierze, w jakiej jest zdolna uczyć się od życia oraz w jakiej potrafi odpowiedzieć kreatywnie na nowe sytuacje, jakie niesie życie.

Innymi słowy, naśladowanie Chrystusa i ewangelizacja – które mają być wcielone w ciągle zmieniającą się rzeczywistość historyczną – wymagają odpowiedzi oraz form głoszenia nieustannie aktualizowanych. To samo można stwierdzić w odniesieniu do apostolatu salezjańskiego, który –

---

¹⁰⁸ W *Załączniku nr 1* zostały wskazane niektóre uwagi, które należy zastosować podczas wspomnianych trzech etapów formacji początkowej.

mając za uprzywilejowane zadanie wychowanie młodzieży – wymaga otwarcia i wysiłku przystosowania do zmieniających się sytuacji oraz do nowych potrzeb, które się pojawiają.

Zarówno na płaszczyźnie ludzkiej, jak i chrześcijańskiej oraz salezjańskiej, Salezjanin Współpracownik wie, że jest wezwany do utrzymania stałego zapału własnego powołania oraz do uczenia się z życia. Z tym wiąże się postawa odpowiedzi, mentalności oraz dążenia do wzrastania, które przedłużają proces formacji aż do końca życia. W rzeczywistości całe życie jest powołaniem, całe życie jest formacją, którą należy zrealizować w kluczu wierności i kreatywności.

Ewolucyjny i dynamiczny charakter osoby, życie chrześcijańskie rozumiane, jako powołanie przeżywane w dynamice wezwania i odpowiedzi, misja Salezjanina Współpracownika, przyśpieszone tempo przemian świata – wszystko to rodzi konieczność ciągłej formacji, która wchodzi w zakres odpowiedzialności osobistej Salezjanina Współpracownika, jak również Stowarzyszenia, które tę formację wspiera planując i doprowadzając do końca odpowiednie inicjatywy¹⁰⁹.

Formacja permanentna Salezjanina Współpracownika – będąca procesem nieustannego dojrzewania – posiada pewien precyzyjny cel, który tłumaczy i pomaga odkryć jej konieczność i wagę. Chodzi o to, aby uczyć się ciągle lepiej żyć własnym powołaniem w sposób dojrzały i radosny, z twórczą wiernością i umiejętnością odnowy, będącą stałą odpowiedzią Bogu oraz wyzwaniom misji.

3.2.1. NATURA I CEL

Formację permanentną można zdefiniować, jako wyrażanie i jako proces całościowego kształtowania osoby, na drodze uczenia się oraz dojrzewania podczas całego jej życia.

Formacja ta dokonuje się, przede wszystkim, w codzienności. To w niej powołanie staje się doświadczeniem, podczas gdy osoba nabywa zdolność uczenia się z życia. Nie jest ona jedynie jakimś zadaniem ani doświadczeniem osobistym lub odizolowanym od osoby, ale jawi się jako doświadczenie wspólnotowe, owoc braterskiego dzielenia się, wzajemnych relacji oraz jakościowo dobrej komunikacji.

Złożoność i bogactwo tego wszystkiego może być odczuwalne, biorąc pod uwagę, że formacja permanentna Salezjanina Współpracownika odznacza się szczególnymi cechami:

- *określa* całe jego życie, doceniając przymioty każdej osoby i przystosowując je do konkretnych okoliczności każdego czasu;
- *docenia* różne momenty lub etapy życia dla aktualizacji zaangażowania w powołanie realizowane i wynikające z zobowiązania;
- *angażuje go* w wyjątkowy sposób; bowiem to właśnie on jest tym, który w różnych okolicznościach swojego życia musi odpowiedzieć – pod natchnieniem Ducha Świętego – na nieustanne wezwanie Boga;
- *troszczy się* w szczególny sposób o modlitwę i życie sakramentalne praktykowane z asystencją Ducha Świętego na osobistej drodze każdego [Salezjanina Współpracownika];
- *angażuje* wszystkie obszary, na których on żyje i się realizuje: rodzinę, pracę, zadanie apostołskie, duchowość, dążąc zawsze do równowagi między „być” a „działać”;
- *odpowiada* na [potrzebę] planowania, tak aby – nawet, jeśli jest ono dostosowane w każdym czasie do sytuacji i wyjątkowych potrzeb – stosowało istotne kryteria organizacyjne;
- *wykorzystuje* wszystkie możliwe środki: zebrania, lektury, konferencje, spotkania, doświadczenia życia i apostołatu;
- *pobudza* kontakt ze światem Kościoła, kultury, społeczeństwa, ekonomii, pomagając [Salezjaninowi Współpracownikowi] zintegrować z własnym powołaniem zmienne sytuacje, w jakich żyje;
- *wzmacnia* jego tożsamość oraz jego wierność powołaniową.

---

¹⁰⁹ Por. PZA/R 16.

Mówiąc konkretnie, podstawowym celem formacji permanentnej Salezjanina Współpracownika jest to, aby uczynić go zdolnym do przeżywania powołania z dojrzałością i radością, z twórczą wiernością i umiejętnością odnowy, jako odpowiedź całego życia Panu i Jego wezwaniu.

3.2.2. PODMIOTY FORMACJI

Prowadzenie i główna odpowiedzialność za formację permanentną spoczywa – na pierwszym miejscu – na Salezjaninie Współpracowniku oraz dodatkowo, jako element konieczny, na Stowarzyszeniu.

Salezjanin Współpracownik

Pierwszym podmiotem formacji permanentnej jest faktycznie Salezjanin Współpracownik, którego odpowiedzialnego zaangażowania się nie zastąpi. On sam musi przejść drogę wzrostu i odnowy oraz wziąć na siebie odpowiedzialność za własną formację, zgodnie z *Programem Życia Apostolskiego*. Ten rzeczywiście stwierdza: «Świadomi ważności formacji permanentnej (...) Salezjanie Współpracownicy: rozwijają własne zdolności ludzkie, by z coraz większą odpowiedzialnością przyjmować obowiązki rodzinne, zawodowe, społeczne; doskonalić własną wiarę i miłość, wzrastając w zjednoczeniu z Bogiem, aby uczynić swoje życie bardziej ewangelicznym i bardziej salezjańskim; poświęcają czas na refleksję i studium, aby zgłębiać Pismo Święte, naukę Kościoła, znajomość księdza Bosko, dokumenty salezjańskie»¹¹⁰.

Są to zobowiązania, których nikt za Salezjanina Współpracownika nie może zrealizować, jednakże może i musi on być w nich wspomagany, aby zadania te zostały doprowadzone do końca.

Ujmując rzecz ogólnie, można stwierdzić, że oczekuje się od Salezjanina Współpracownika zaangażowania na rzecz przemiany własnego charakteru. To on musi: rozwinąć osobiste zdolności, wzrastać w umiejętności budowania relacji, czynić postępy na drodze wiary, przyjmować i pogłębiać charyzmat salezjański, ugruntowywać zdrowy zmysł moralny, dostrzegać „znaki czasu”, rozpoznając sytuacje ubóstwa i potrzeb, obecne w bliskiej mu przestrzeni, świadomie się przygotowywać do owocnego apostołatu.

Mając świadomość bycia odpowiedzialnym za wspólną misję, Salezjanin Współpracownik «dzieli w Stowarzyszeniu współodpowiedzialność wychowawczą i ewangelizacyjną»¹¹¹.

Stowarzyszenie

Również Stowarzyszenie jest podmiotem formacji permanentnej, oprócz tego, że odpowiada za formację swoich członków. W ten sposób także Stowarzyszenie wzrasta w ciągłej odnowie bycia wiernym Księdzu Bosko oraz duchowemu rozeznaniu.

Zgodnie z *Regulaminem* zawartym w *Programie Życia Apostolskiego*, na odpowiedzialnych za formację – na różnych jej poziomach – spoczywa obowiązek przygotowania rocznego programu formacji permanentnej oraz troski i prowadzenia wszelkich aspektów formacji, w porozumieniu z radą lokalną lub prowincjalną i, w szczególny sposób, z delegatem lub delegatką¹¹².

3.2.3. PLANOWANIE

Sama natura formacji permanentnej nie pozwala ustalać i tworzyć *a priori* oraz w sposób szczegółowy różnych jej treści, z tego właśnie powodu, że musi ona odpowiadać zarówno na konkretne sytuacje danej chwili, jak i na szczególne potrzeby każdego Salezjanina Współpracownika (wiek, środowisko, warunki życia, zadanie apostolskie...) oraz na sytuacje pojawiające się w przestrzeni społecznej i kościelnej, które są zmienne i zależą od czasu i od miejsca.

---

¹¹⁰ PŻA/R 16.1.

¹¹¹ Progetto di Vita Apostolica/Statuto 22.1. W PŻA/S 13.1. (Przyp. tłum.).

¹¹² Por. PŻA/R 22.4; 26.4.

Ważne jest, jakkolwiek, aby rady – na różnych poziomach – wypracowały okresowe programy formacji zawierające szczególne potrzeby, propozycje formacyjne Rodziny Salezjańskiej i Kościoła.

Z operacyjnego punktu widzenia nie można sobie wyobrazić, aby rozwój formacji dokonywał się w sposób *liniowy*, tak jakby chodziło o kolejno następujące po sobie punkty tworzące prostą, bez powtarzania. Rozwój formacji przypomina raczej linię spiralną, która powraca niejako ku sobie, ale zawsze zmierza ku górze. Tak dzieje się w formacji, gdzie wartości i tematy już raz poruszone powracają, które jednak – po jakimś czasie – zostają przedstawione z innego punktu widzenia albo też ze zmienionym stopniem ich pogłębienia lub też w połączeniu z innymi czynnikami, które te wartości i tematy ubogacają.

Zatem na etapie formacji permanentnej nie jest konieczne poszukiwanie nowych lub szczególnych płaszczyzn osoby. Trzy wymiary formacji: ludzki, chrześcijański i salezjański, brane systematycznie pod uwagę podczas formacji początkowej, nie są pozbawione ich potencjału wzrastania i dojrzewania. Te właśnie wymiary będą otoczone troską, zostaną pogłębione i umocnione w jak największym stopniu podczas etapu formacji ciągłej.

Formacja permanentna nie może być uwięziona w jakimś stałym, ustalonym wcześniej programie, ale ma pozostać otwarta, elastyczna, twórcza, krytyczna, ma dostosowywać się do okoliczności życia i osób, tak by odpowiadała na potrzeby oraz możliwości odpowiedniej formacji.

Oznacza to, że programy są przygotowane zgodnie z kryteriami, które gwarantują zarówno praktyczność formacji, jak i jej jedność w różnorodności. W rezultacie z tym, co zostało już przedstawione w pierwszym rozdziale, ustalanie i realizacja tematów oraz zadania formacyjne i metodologia:

- dowartościują i będą określać oraz realizować odpowiednie treści tematyczne, jednakże nie ograniczą się do nabywania tychże – *wiedza*;
- będą starały się umiejscowić Salezjanina Współpracownika w dynamice życia i praktycznego doświadczenia tego, co poznał [*inteligencja praktyczna*], tak aby pomóc mu podejmować decyzje i przyjąć zobowiązania, które są [formą] przełożenia się na życie i na praktykę poznawanych zagadnień;
- będą dbały o określenie tożsamości ludzkiej, chrześcijańskiej i salezjańskiej Salezjanina Współpracownika, proponując i rozwijając te wartości, motywacje oraz postawy, które ukazywałyby jego dojrzałą osobowość;
- wykorzystają zarówno zdolność człowieka do dialogu, jak i uczestnictwa w życiu wspólnoty społecznej, chrześcijańskiej i salezjańskiej, stwarzając miejsce dla bogatego doświadczenia jedności, które duch chrześcijański i salezjański oraz miłość apostołska są w stanie wzbudzić.

W wytycznych, kryteriach i motywacjach, które wiążą się z realizacją etapów formacji zarówno Stowarzyszenie, jak i każdy Salezjanin Współpracownik, znajdzie światło oraz siłę podtrzymujące [jego] zaangażowanie formacyjne, które rodzi się z radości pragnienia, aby być lepszym, ku dobru wszystkich. W ten sposób formacja permanentna staje się wyrazem szacunku oraz wierności radosnemu powołaniu Salezjanina Współpracownika.

ROZDZIAŁ 4. FORMACJA DO POSŁUGI ODPOWIEDZIALNOŚCI W ANIMACJI I ZARZĄDZANIU

Program Życia Apostolskiego jasno wskazuje, że posługa animacyjna i niesienie odpowiedzialności w Stowarzyszeniu są szczególnymi i ważnymi formami apostolatu Salezjanina Współpracownika.

Jego podstawowym celem jest wzrost i dojrzewanie Stowarzyszenia:

- w komunii;
- w życiu duchowym;
- w posłannictwie salezjańskim¹¹³.

Ten cel zostaje realizowany, gdy podejmowane jest towarzyszenie każdemu członkowi Stowarzyszenia na drodze wzrastania w tychże trzech obszarach, tak aby coraz bardziej upodabniał się do wytyczonego przez *Program Życia Apostolskiego* [profilu] tożsamości. Stąd wynika znaczenie formacji odpowiedzialnych, które jest jednym z kluczowych obszarów formacji, tak jak i formacja początkowa oraz permanentna. Jest ona ważna:

– *ze względu na samą osobę*. Aby kompetentnie wypełnić posługę odpowiedzialności Salezjanin Współpracownik potrzebuje formacji ciągłej. Wziąć odpowiedzialność, podjąć ciężar życia innych osób – to podstawowa cecha osoby dorosłej; stąd formacja ta jest ważnym elementem procesu osobistego dojrzewania, który trwa całe życie¹¹⁴;

– *ze względu na posługi, które się będzie pełnił*. *Program Życia Apostolskiego* określa, że odpowiedzialni za Stowarzyszenie mają wspomóc Salezjanów Współpracowników w ich formacji sięgając po odpowiednie środki. Zatem, by posługę tę uczynić godną, osoba odpowiedzialna za animację i zarządzanie musi zrozumieć znaczenie przygotowania się do tego zadania, łącząc je z ciągłym procesem wzrastania w wierze i upodabniania się do Chrystusa, zgodnie z wolą Ojca, pod przewodnictwem Ducha Świętego;

– *ze względu na realizowane posłannictwo*. Posłannictwo domaga się osób uformowanych, zdolnych do dania odpowiedzi na dzisiejsze potrzeby. W konsekwencji, dla osoby odpowiedzialnej zobowiązanie do solidnej formacji w perspektywie pełnienia posługi, jaką trzeba wypełnić, jest podstawowym zadaniem sumienia. Takie przygotowanie nie może być lekceważone, ani też mieć charakteru improwizacji.

4.1. KRYTERIA FORMACJI OSÓB ODPOWIEDZIALNYCH

Można sformułować pewne ogólne kryteria, które powinny charakteryzować specyficzną formację osób odpowiedzialnych.

4.1.1. JEDNOŚĆ MIĘDZY „BYĆ” I „DZIAŁAĆ”

Chrześcijanin jest wezwany do tego, aby żył w jedności całej jego egzystencji i codzienności doświadczenia życia.

Sformułowaniem często dziś używanym w środowisku salezjańskim jest: *apostolska głębia*. Dualizmy oraz dychotomie można poznać po tym, gdy ktoś jest powierzchowny (brak wewnętrznej głębi) lub jest aktywistą (brak autentycznego zmysłu apostolskiego).

Pomiędzy dwóch rzeczywistości: bycia członkiem Kościoła i obywatelem świata, osoba odpowiedzialna nie jest wezwana do tego, aby wybrać jedną, wykluczając drugą z nich, ale jest wezwana do tego, by je ze sobą pogodzić i w tym celu połączyć wszystkie swoje siły. Formacja doko-

¹¹³ Por. PŻA/R 17.1; PŻA/S 11.

¹¹⁴ Por. PŻA/S 9.1.

nuje się w ciągłej interakcji między „być” i „działać”, między procesem refleksji a aktywności oraz zakłada: dynamizm, działanie, metodologię, troskę, która angażuje całe życie i prowadzi do autoformacji, poprzez refleksję nad tym, czego osoba doświadcza.

4.1.2. STYL ANIMACJI

Ktoś, kto pełni posługę odpowiedzialności ma świadomość, że jedność, autonomiczność i kolegialność definiują oryginalną tożsamość Stowarzyszenia w Rodzinie Salezjańskiej i, w konsekwencji, czuje się powołanym do troski o nie na wszystkich poziomach.

4.1.3. ZMYŚL PRZYNALEŻNOŚCI DO STOWARZYSZENIA

Formacja osób odpowiedzialnych musi podtrzymywać w nich żywy zmysł przynależności do Stowarzyszenia, wzmacniając więzy braterstwa, ucząc się koordynacji działań, doświadczeń i zamierzeń, troszcząc się o rozwój wrażliwości w relacji do różnych poziomów Stowarzyszenia (lokalnego, prowincjonalnego, regionalnego, światowego). To pozwoli rozwijać Salezjaninowi Współpracownikowi świadomość przynależności do szerszej rzeczywistości, Stowarzyszenia, której funkcjonowanie Ksiądz Bosko „wymyślił” na płaszczyźnie światowej, w służbie rodzinie, Kościołowi, Rodzinie Salezjańskiej, społeczeństwu.

4.1.4. DOCENIENIE WSPÓLODPOWIEDZIALNOŚCI

Salezjanin Współpracownik, który pełni posługę animacji oraz zarządzania nie jest tym, który robi, myśli, sprawdza lub zastępuje wszystkich, jak i nie jest tym, który narzuca swój sposób myślenia i własną wolę. Jego zadanie polega na tym, aby pomóc innym w rozwinięciu planu i posłannictwa Stowarzyszenia na wszystkich poziomach.

4.1.5. KOMPETENCJE I PROFESJONALIZM

Kompetencje są dzisiaj kryterium rozwoju i sukcesu we wszystkich dziedzinach. Dobro ma być zrobione dobrze, nie wystarczy jedynie pracować. Mają zostać osiągnięte cele zaplanowanego procesu: to łączy się z postawą ciągłego rozeznawania i koordynacji, oceny, umiejętności dostosowywania się, rozwoju zgodnie z wymogami czasu i osobistymi zadaniami apostołskimi.

4.1.6. FORMACJA POCZĄTKOWA

Otwartość na posługę animacji i odpowiedzialności musi rozpocząć się już w czasie formacji początkowej, bowiem każdy Salezjanin Współpracownik musi czuć się odpowiedzialny za wspólne posłannictwo. Nie chodzi tutaj o formację do spełniania specyficznych zadań, jakie osoba odpowiedzialna ma realizować, ale o dojrzewanie postawy konkretnej współodpowiedzialności i otwartości na służbę, gdyż wszyscy Salezjanie Współpracownicy mogą zostać poproszeni o to, aby ofiarowali – na określony czas – własne siły i zdolności w służbie animacji i odpowiedzialności¹¹⁵.

4.1.7. CHARYZMATYCZNA OBECNOŚĆ

Ta szczególna formacja ma na celu pomoc osobom odpowiedzialnym w przeżywaniu posługi apostołskiej w sposób pozytywny, radosny i salezjański. To zaś wiąże się z wiarygodnością, zdolnością wzbudzania zaufania, wytrwałością, troską o relacje, wzrastaniem oraz zainteresowaniem się wszystkimi członkami Stowarzyszenia.

4.2. MOMENTY I ŚRODKI

Formacja osoby odpowiedzialnej zaczyna się wraz z nominacją i realizuje się w czasie peł-

---

¹¹⁵ Por. PZA/R 17.1; 22.1.

nienia posługi.

Warunkiem pełnienia posługi odpowiedzialności nie jest – w rzeczywistości – gotowość do niej, ale przyjęcie w sposób wolny i hojny postawy ofiarowania własnych zdolności oraz swojego czasu i sił na rzecz rozwoju Stowarzyszenia. Nie ma drogi wcześniejszej formacji w odniesieniu do pełnienia w przyszłości jakiegoś zadania (to mogłoby rodzić ryzyko karierowiczostwa ze strony niektórych osób oraz zwalniania się z odpowiedzialności, ze strony innych), bowiem «Salezianie Współpracownicy z gotowością podejmują czas posługi odpowiedzialności, jaka zostaje im powierzona, przeżywają go w duchu rozeznawania i pogłębiają swoją specyficzną formację, konieczną by podolać swoim obowiązkom, według programów ustalonych przez Stowarzyszenie»¹¹⁶.

Można zatem stwierdzić, że osoba odpowiedzialna formuje się *poprzez odpowiedzialność* w wypełnianiu powierzonego jej mandatu w stałej interakcji działania i refleksji. Jeżeli działanie w naturalny sposób zawiera się w specyficznym zadaniu do zrealizowania, refleksja i zgłębienie go są wsparte pewnymi środkami i uwagą [osoby odpowiedzialnej]:

- stara się poświęcić czas na pogłębienie zagadnień i kwestii związanych z własną posługą (*autoformacja*);
- będzie uczestniczyć w dniach formacji organizowanych dla zaangażowanych w różne sektory animacji na różnych jej poziomach;
- zatroszczy się o to, aby z początkiem pełnienia posługi nowej rady poświęcono odpowiedni czas na pogłębienie;
- będzie obecna na spotkaniach i zebraniach organizowanych przez instytucje kościelne, celem wypełniania w sposób skuteczniejszy posługi animacji w stowarzyszeniach wiernych świeckich.

4.3. WSKAZANIA OPERACYJNE

Formacja osób odpowiedzialnych zawiera w sobie ukierunkowanie na realizację różnych specyficznych zadań, łącznie z nauką odpowiednich technik, ale kwestią najważniejszą jest formacja do poczucia odpowiedzialności. W rzeczywistości to od niej zależy wzrastanie Salezjanów Współpracowników jemu powierzonych i rozwój Stowarzyszenia.

Formacja odpowiedzialnych jest realizowana na drodze powiązania jej specyficznych i charakterystycznych elementów z trzema *wymiarami* oraz czterema *filarami* doświadczenia formacyjnego, które są fundamentem wytycznych podanych w niniejszym dokumencie. Nie tracąc z pola widzenia ogólnych ram [programu formacji], zostaną podkreślone niektóre szczególne elementy w prowadzeniu formacji osób odpowiedzialnych.

4.3.1. WYMIAR LUDZKI

Wiedza

- Znać własne zasoby dla wzmocnienia i rozwinięcia tych cech, które są niezbędne osobie odpowiedzialnej;
- nauczyć się niektórych technik, aby w sposób pozytywny radzić sobie ze stresem, konfliktami i napięciami, jakie pojawiają się w pełnieniu posługi animacji i zarządzania;
- rozumieć motywacje i poznać życie każdego Salezjanina Współpracownika powierzonego odpowiedzialnemu, aby obdarzyć ich tym, co najlepsze we wszystkich obszarach.

Inteligencja praktyczna

- Rozwijać osobiste i zawodowe kompetencje oraz wiedzę teoretyczną na drodze formacji ciągłej i uzupełniającej;

---

¹¹⁶ PŻA/R 17.2.

- wspólnie planować działania z życia Stowarzyszenia;
- umieć animować i ukierunkowywać grupę ku właściwym celom;
- używać różnorodnych środków komunikacji, aby być w stanie komunikować na różnych poziomach.

Inteligencja emocjonalna

- Pozwolić dojrzeć poczuciu własnej wartości, tak by nie wchodzić w kompetencje innych oraz dowartościowywać dary każdej osoby. Odpowiedzialny, w rzeczywistości, działa na rzecz rozwoju swoich braci i siostr pomagając każdemu odkryć otrzymany dar oraz podzielić się nim z innymi, realizując wspólny program;
- dbać o *zmysł odpowiedzialności*: odpowiedzialność za zadanie, jakie powierzono odpowiedzialnemu, dyspozycyjność i hojność w realizacji;
- umieć wzbudzać zaufanie w wypełnianiu swojej misji, a jednocześnie ćwiczyć się w byciu pokornym i umiejętnym w przyjmowaniu krytyki pod swoim adresem, w słuchaniu oraz [dokonywaniu] zmian;
- przyjmować odpowiedzialność za osobiste działania oraz za decyzje podjęte poza Stowarzyszeniem Salezjanów Współpracowników, umiając je uzasadniać w oparciu o *Program Życia Apostolskiego*.

Zdolność do życia w komunii

- Być zdolnym do komunii i dialogu, także w sytuacjach trudnych;
- dowartościowywać i promować pracę w grupach;
- posiadać kompetencje pozwalające zorganizować nową grupę oraz znać dynamizmy potrzebne do jej animowania w duchu jedności.

4.3.2. WYMIAR CHRZEŚCIJAŃSKI

Wiedza

- Pogłębić niektóre teksty biblijne ukazujące pełnienie władzy, jako służbę wspólnocie;
- uaktualnić swoją wiedzę na płaszczyźnie doktrynalnej, kościelnej, moralnej, aby rozumieć [dzisiejszą] *nowość*. Jest to ważne, aby pomóc centrom nie pozostać w tyle, podczas gdy rodzi się nowy świat. Szczególnie istotne jest studium społecznej nauki Kościoła.

Inteligencja praktyczna

- Towarzyszyć centrum oraz prowincji w działaniach na rzecz nowej ewangelizacji;
- poznać i praktykować sztukę rozeznawania na wszystkich poziomach.

Inteligencja emocjonalna

- Wzrastać w świadomości bycia powołanym «do pełnienia odpowiedzialnej funkcji»¹¹⁷, próbując realizować ją z wiernością i w duchu ewangelicznej służby, nie zaś dla próżnej chwały, ale dla wspólnego dobra.

Zdolność do życia w komunii

- Utrzymywać relacje wzajemnego zaufania i współpracy z biskupami i żywotnymi grupami Kościoła, dając pierwszeństwo osobom, wspólnotom i gremiom najbardziej odpowiednim do własnego specyficznego posłannictwa.

¹¹⁷ Progetto di Vita Apostolica/Statuto 22.1. W tekście polskim PŻA/S 13.1

4.3.3. WYMIAR SALEZJAŃSKI

Wiedza

- Pogłębić duchowość salezjańską (żywą świadomość Księdza Bosko), Rodziny Salezjańskiej oraz historii i działalności Stowarzyszenia Salezjanów Współpracowników, zarówno na poziomie światowym jak i lokalnym;
- poznać i wewnętrznie przyjąć *Program Życia Apostolskiego* i jego komentarz, zwłaszcza w odniesieniu do organizacji oraz poczucia przynależności do Stowarzyszenia.

Inteligencja praktyczna

- Rozwijać w Salezjanach Współpracownikach niezależność stowarzyszeniową: osoba odpowiedzialna osobiście dojrzeć oraz pomaga Stowarzyszeniu wzrastać w zdrowej i odznaczającej się szacunkiem niezależności w komunii z Rodziną Salezjańską;
- zwyczajnie starać się pracować w grupie, wychodząc od stałej troski, by osobiście poznać swoich członków, dzieląc z nimi po bratersku radości, bóle i szlachetne pragnienia każdej osoby;
- dokonać planowania oraz przeprowadzić odpowiednią ocenę. Taki proces prowadzi do bardziej świadomego i czynionego z większym przekonaniem planowania oraz zwiększa spójność i trwałość pozytywnych zdolności.

Inteligencja emocjonalna

- Dojrzeć w autentycznym duchu służby. Aby odpowiedzialność w posłannictwie przekładała się na odpowiedzialność w działaniu potrzeba, «aby funkcje na jakimkolwiek poziomie w ramach Stowarzyszenia, były spełniane w duchu służby zgodnie z zasadami komunii, współodpowiedzialności i współpracy»¹¹⁸;
- umieć powracać do zwykłego życia w Stowarzyszeniu. Odpowiedzialni «po zakończeniu swojej posługi świadczą o ich przynależności z prostotą i w dyspozycyjności względem Stowarzyszenia»¹¹⁹.

Zdolność do życia w komunii

- Działać posługując się *stylem animacji*. Animować oznacza:
  - troszczyć się bardziej o formację osób, niż zwykle funkcjonowanie struktur;
  - bardziej towarzyszyć procesom powołaniowym, niż kwestiom organizacyjnym;
  - bardziej stawiać na jakość, niż liczbę stosowanych środków/spotkań;
  - bardziej otwierać się na konfrontację z życiem i kulturą, niż zamykać Stowarzyszenie w uspokajającej izolacji;
  - pozwalać wzrastać mocnemu zmysłowi kolegalności¹²⁰;
  - troszczyć się – z zachowaniem autonomii i szacunku – o podział zadań każdej osoby.
- Współdziałać z konsultami Rodziny Salezjańskiej¹²¹, podmiotami animacji i z odpowiedzialnymi z innych grup¹²² Kościołów lokalnych.

---

¹¹⁸ PŻA/R 7.1.

¹¹⁹ Progetto di Vita Apostolica/Regolamento 17.2. W tekście polskim tego fragmentu brak. Tłumaczenie własne. (Wyj. tłum.).

¹²⁰ Por. PŻA/S 36.2; 37.4.

¹²¹ Por. PŻA/R 22.1; 26.1.

¹²² Por. PŻA/R 10.

ROZDZIAŁ 5. FORMACJA FORMATORÓW

Szczególne znaczenie ma formacja tych, którym powierzono odpowiedzialność formacyjną, zapewniającą Stowarzyszeniu jego własną tożsamość. Rzeczywiście, niektórzy Salezjanie Współpracownicy są w szczególny sposób posłani do pełnienia tego ważnego zadania.

Zadaniem Stowarzyszenia, w obszarze *formacji permanentnej*, jest promocja inicjatyw ukierunkowanych na formację formatorów, tak aby posiadać możliwie jak największą liczbę *ekspertów*, którzy będą towarzyszyć braciom w ich procesie wzrastania. Przekazywanie *wiedzy* oraz *doświadczenia* wpływa, w rzeczywistości, na dojrzewanie osoby, chrześcijanina i salezjanina w *umiejętności wychowawczej* potrzebnej do wypełniania tak delikatnego zadania.

Generalnie, za organizację i realizację kursów formacji formatorów odpowiedzialna jest konsulta prowincjalna razem z konsultą regionalną¹²³, ale mogą być także podejmowane inicjatywy na płaszczyźnie lokalnej, jako odpowiedź na szczególne potrzeby i wyzwania.

Zachowując wierność strukturze i ogólnym ramom niniejszego dokumentu, zostaną teraz podkreślone jedynie niektóre elementy specyficzne dotyczące formacji formatorów.

5.1. WYMIAR LUDZKI

5.1.1. WIEDZA

Rola formatora wymaga, przede wszystkim, mądrości i rozsądku. Jest faktem, że istnieją specyficzne umiejętności, zwłaszcza w dziedzinie *nauk o formacji*, które mogą wzbogacić refleksję nad doświadczeniem formacyjnym. Także znajomość niektórych prostych elementów psychologii, w szczególności psychologii relacji, może poprawić dynamizmy relacyjne w kierowaniu grupą oraz poznanie i związek z osobą.

Kolejnym ważnym elementem jest dobra znajomość środowiska, w którym się żyje, różnych *instytucji wychowawczych*, współpracujących ze sobą, oraz – w szczególny sposób – z Rodziną Salezjańską, a także rozwój i pogłębienie zagadnień społecznych.

5.1.2. INTELIGENCJA PRAKTYCZNA

W obszarze *umiejętności* z pewnością jest przydatna zdolność odpowiedniego stosowania różnych metod i technik dydaktycznych, koniecznych do prezentacji i rozwinięcia tematów formacyjnych. Przydatna jest również przez formatora znajomość i umiejętność stosowania różnych technik animacji grupy. Musi on być zdolnym do słuchania oraz kreatywności, mieć intuicję i zdolność właściwego odpowiadania na wyzwania środowiska i na różne sytuacje, a także potrzeby poszczególnych Salezjanów Współpracowników, którzy są jemu powierzeni.

5.1.3. INTELIGENCJA EMOCJONALNA

Z odpowiedzialnością, która jest powierzona formatorowi, wiąże się konieczność, by był on osobą zdolną do zdobywania kwalifikacji, mając na uwadze posługę, którą będzie pełnić. Wymaga to umiejętności *autoformacji* oraz pewnej skłonności do osobistego studiowania i zgłębiania treści.

Innymi słowy, formator musi być osobą zdolną do samokontroli psychicznej i poznania samego siebie w taki sposób, aby wyeliminować pokusy – niekiedy mimowolne – autoafirmacji oraz postaw silnie indywidualistycznych. Posiada ducha służby i apostołskiej miłości.

---

¹²³ Por. PZA/S 29; PZA/R 26.4.

5.1.4. ZDOLNOŚĆ DO ŻYCIA W KOMUNII

Formator musi być w stanie współdziałać z innymi unikając każdej formy paternalizmu oraz podejmować wysiłek dzielenia się z tymi, których formuje. Z tej racji musi być on osobą, która potrafi słuchać, komunikować i dialogować.

5.2. WYMIAR CHRZEŚCIJAŃSKI

5.2.1. WIEDZA

Odpowiednia znajomość Pisma świętego jest ważnym źródłem, które podtrzymuje doświadczenie formatora. Prócz tego, czuje on potrzebę, aby z uwagą śledzić nauczanie Kościoła, papieża, biskupów, i by je zgłębiać. Uwaga skierowana na magisterium, stanowi w rzeczywistości najdoskonalszą drogę całej formacji chrześcijańskiej.

5.2.2. INTELIGENCJA PRAKTYCZNA

Aby proces formacji był skuteczny i owocny jest potrzeba interioryzacji. W tym celu formator będzie się troszczył o to, by rozwijać [w formowanym] autentyczne i głębokie motywacje, odpowiednie do tego szczególnego powołania.

Z tego punktu widzenia, doświadczenie formacji może łączyć się z autentycznym *towarzyszeniem* osobistym. Dlatego też, byłoby kwestią użyteczną, aby formator znał z teorii i praktyki sztukę *towarzyszenia duchowego*.

5.2.3. INTELIGENCJA EMOCJONALNA

Formator czuje potrzebę częstej medytacji Pisma świętego oraz życia w głębokim zjednoczeniu sakramentalnym z Panem Jezusem. Jest osobą o głębokiej dojrzałości wewnętrznej, która potrafi przekazywać innym smak prawdziwego życia duchowego.

Jest on jednym z wiernych, którzy nie ograniczają się do nauczania, ale daje – przede wszystkim swoim życiem – świadectwo własnej wiary i fundamentalnego wyboru podjętego ze względu na Królestwo [Niebieskie].

5.2.4. ZDOLNOŚĆ DO ŻYCIA W KOMUNII

Zadanie formacji można dostrzegać w logice umiejętności dzielenia się duchowymi dobrami. To zakłada, od strony formatora, zdolność podtrzymywania współpracy z innymi instytucjami kościelnymi, oprócz tego z młodzieżowymi organizacjami cywilnymi i humanitarnymi.

5.3. WYMIAR SALEZJAŃSKI

5.3.1. WIEDZA

Osobę formatora musi charakteryzować dobra znajomość historii, pedagogiki i duchowości Księdza Bosko. Znajomość tych treści wymaga, aby były one przyswojone w żywy sposób, nie zaś jedynie w czysto szkolny. Zna dogłębnie *Program Życia Apostolskiego*, oficjalny jego komentarz oraz dokumenty dotyczące formacji.

5.3.2. INTELIGENCJA PRAKTYCZNA

Formator potrafi nawiązywać z aspirantami relację zgodną ze stylem i metodą salezjańską, którą można nazwać „metodą Dobrego Pasterza”; to oznacza zaś uczenie się kroczenia razem z braćmi podczas formacji, ofiarując im pomoc, której mogą potrzebować, zaczynając od bliskości, poznania, miłości.

Jego zadaniem jest to, aby uczył się animować – w stylu salezjańskim – życie swojej grupy.

5.3.3. INTELIGENCJA EMOCJONALNA

Formator potrafi świadczyć o własnym salezjańskim wyborze powołaniowym i o żywej wierności. Jest osobą w pełni zanurzoną w życie Stowarzyszenia, która potrafi przekazywać żywe poczucie przynależności.

Jest ważne, aby posiadał niektóre cnoty charyzmatyczne: dynamizm, umiejętność wyrażania radości i optymizmu, ducha modlitwy, ukochanie sakramentów, pobożność do Wspomożycielki, łaskę jedności, która pozwoli mu być kontemplacyjnym w działaniu, według ducha Księdza Bosko.

5.3.4. ZDOLNOŚĆ DO ŻYCIA W KOMUNII

Formator wie, że Salezjanie Współpracownicy są powołani do tego, aby własnym relacjom nadać charakter braterski, pełen szacunku, uprzejmości, radości. Stąd też, będzie się starał, aby styl wspólnotowych zebrań formacyjnych był zgodny z duchem Księdza Bosko.

Wymaga to również – od formatora – chęci osobistego poznawania tych, którzy zostali mu powierzani, interesowania się ich problemami, uczestniczenia po bratersku w ich radościach i cierpieniach.

ZAKOŃCZENIE

Formacja jest sztuką, jest procesem dynamicznym, który trwa całe życie. Z tej też racji, niniejsze *Wytyczne i wskazania do formacji Salezjanów Współpracowników* są bardziej bodźcem, punktem wyjścia, źródłem, niż precyzyjnym opisem jakiegoś procesu.

Być Salezjanami Współpracownikami świadomymi własnego powołania chrześcijańskiego i salezjańskiego w dzisiejszym świecie oznacza:

- *zaangażować się* w ewangelizację kultury i życia społecznego;
- *współpracować* w budowaniu Królestwa Bożego tam, gdzie się mieszka: w rodzinie, w miejscu pracy, wśród własnych przyjaciół;
- *być* zawsze gotowym do tego, aby wyjść poza siebie i poznać innych, zwłaszcza dzieci i młodzież najbardziej potrzebującą, realizując zadanie zbawienia każdego poprzez pedagogikę dobroci – charyzmatyczny element duchowego i apostołskiego doświadczenia Księdza Bosko.

Niniejsze kierunki formacyjne ofiarowane Stowarzyszeniu są owocem powolnego dialogu, poszukiwań, refleksji, podjętych w celu ukazania procesu formacji bardziej jednolitego i integralnego, posługując się [przy tym] przystępniejszym i bardziej aktualnym językiem, tak aby umożliwić każdemu ich lekturę i zastosowanie w praktyce. Oczywiście, wskazówki te nie są wyczerpujące, bowiem każdy region, prowincja, centrum lokalne musi postarać się wcielić je w różnych kontekstach i biorąc pod uwagę własne realia.

Obecność Stowarzyszenia na różnych kontynentach, w rzeczywistości rodzi wiele sytuacji bardzo bogatych i dynamicznych, o kolorystyce charakterystycznym dla danej kultury, w jakiej jest ona zanurzona. Jakkolwiek, charyzmat jest ten sam i powinien być zachowany oraz owocnie realizowany z mocnym poczuciem przynależności i współodpowiedzialności, a także z radością i wdzięcznością za cenne dziedzictwo otrzymane w darze od Ducha Świętego i Księdza Bosko.

Z tego też powodu strony niniejszego dokumentu muszą zostać przełożone w najróżniejszych środowiskach, aby mogły dotrzeć i dotknąć konkretnego życia wszystkich Salezjanów Współpracowników.

Stowarzyszenie Salezjanów Współpracowników zawiera Księdzu Bosko – w roku jubileuszu dwustulecia narodzin Świętego – tę drogę formacji, upraszając za Jego wstawiennictwem dla każdego z członków łaski przeżywania z pasją powołania salezjańskiego. Nieustanne zawierzenie Maryi Wspomożycielce – Matce i Mistrzynie, niechaj przyczyni się do coraz żywszego przeżywania i lepszej konkretyzacji zadania: bycia *znakami i nosicielami miłości Boga* wszędzie tam, gdzie przesłanie Księdza Bosko oraz powołanie salezjańskie jest wcielane w życie, tak aby stać się zaczątkiem nadziei i miłości dla mężczyzn oraz kobiet naszych czasów.

ZAŁĄCZNIK NR 1

Treści i zawartość operacyjna formacji początkowej

Treści przedstawione poniżej mają charakter ukierunkowujący. Ich podanie ma pomóc w osiągnięciu celu, jakim jest przedstawienie niektórych podstawowych kierunków formacji aspiranta.

WYMIAR LUDZKI			
	INICJACJA	POGŁĘBIENIE	DECYZJA
Wiedza	Zapoznać się z podstawowymi elementami godności osoby	- Określić cechy ludzkie niezbędne w przeżywaniu powołania salezjańskiego - Poznać rzeczywistość polityczną, społeczną, ekonomiczną i kulturową, w której się żyje	Zrozumieć ważność posiadania programu na własne życie
Inteligencja praktyczna	Ukierunkować własne jestestwo i działanie w sposób zgodny z wartościami etycznymi	Promować na każdym poziomie prawa człowieka	Określić <i>Osobisty Program Życia</i> zgodny z <i>Programem Życia Apostolskiego</i>
Inteligencja emocjonalna	Wziąć odpowiedzialność i docenić wartość bycia osobą	Włączyć i zintegrować, począwszy od własnego powołania, różne aspekty codziennego życia	Wzrastać w harmonii afektywnej, w byciu odważnym oraz w umiejętności podejmowania wytrwałych i trwałych wyborów
Zdolność do życia w komunii	Docenić obecność i różnice innych osób rozumiane jako bogactwo w procesie własnego wzrastania osobistego	- Budować relacje z innymi w duchu szacunku, zaufania, empatii i gościnności - Doceniać pracę w grupie, która jest podstawowym sposobem realizacji zaangażowania apostolskiego i życia w Stowarzyszeniu	Uświadomić sobie bardziej istnienie własnych ograniczeń oraz wzrastać w umiejętności uczenia się pozytywnego kierowania sytuacjami konfliktu

NIEKTÓRE TEMATY ZWIĄZANE Z WYMIAREM LUDZKIM

1. Godność osoby stworzonej na obraz Boży
2. Etyczna wartość osoby
3. Formacja ludzkiego sumienia
4. Sens życia
5. Byt społeczny
6. Otwarcia na transcendencję
7. Prawa człowieka
8. Jak przygotować *Osobisty Program Życia*

WYMIAR CHRZEŚCIJAŃSKI			
	INICJACJA	POGŁĘBIENIE	DECYZJA
Wiedza	<ul style="list-style-type: none"> - Znać dzieje oraz nauczanie Biblii - Znać Katechizm Kościoła Katolickiego, który jest żywą i doktrynalną syntezą wiary chrześcijańskiej - Rozpalić w sobie to wszystko, co wynika ze świadomości bycia zaangażowaną osobą świecką 	<ul style="list-style-type: none"> - Wyjaśnić to, co wynika ze sposobu życia jako osoba ochrzczona - Rozpoznać znaki powołania oraz posłannictwa osoby świeckiej 	<ul style="list-style-type: none"> - Utwierdzać się w świadomości wagi studium Biblii oraz teologii dla własnego wzrostu duchowego - Znać podstawowe dokumenty nauczania Kościoła, w szczególności <i>Christifideles Laici</i>
Inteligencja praktyczna	Oświecić własne postępowanie światłem chrześcijańskiej wiary	Przyjąć wewnętrznie to, co oznacza jedność wiary i życia w codzienności	Rozwijać własne umiejętności w służbie innym osobom
Inteligencja emocjonalna	Przyjąć konsekwencje życia osobistym chrześcijańskim zaangażowaniem w dzisiejszym świecie	Dowartościować Ewangeliczne błogosławieństwa, które wspomagają żywy proces przemienienia się w Chrystusa	Wzrastać na drodze dojrzewania chrześcijańskiego życia, zmierzając do spójnej syntezy wiary i życia
Zdolność do życia w komunii	Żyć doświadczeniem wiary w grupie	<ul style="list-style-type: none"> - Czuć się żywą częścią Kościoła - Wzmocnić jedność w rodzinie, która jest „Domowym Kościołem” 	Budować Kościół w różnych rzeczywistościach, w których się żyje

NIEKTÓRE PODSTAWOWE TEMATY ZWIĄZANE Z WYMIAREM CHRZEŚCIJAŃSKIM

1. Powołanie osoby
  - a. Sakramenty święte w Kościele
    - Wtajemniczenie (chrzest, bierzmowanie, Eucharystia): nowa godność osoby
    - Sakrament pojednania i namaszczenia chorych: pomocna droga wiary
    - Sakramenty powołania chrześcijańskiego (małżeństwo, sakrament święceń)
  - b. Naśladować dzisiaj Jezusa
  - c. Stany życia chrześcijańskiego (świeccy, konsekrowani, duchowni)
2. Powołanie i posłannictwo osoby świeckiej
3. Kościół: Lud Boży, Ciało Chrystusa
4. Chrześcijanin a rodzina
5. Praca świeckiego chrześcijanina
6. Chrześcijanin w obszarze i rzeczywistości społeczno-politycznej oraz Kościoła lokalnego

WYMIAR SALEZJAŃSKI			
	INICJACJA	POGŁĘBIENIE	DECYZJA
Wiedza	<ul style="list-style-type: none"> - Poznać Księdza Bosko: jego czasy, powołanie kapłańskie, misję wychowawcy i ewangelizatora, tożsamość założyciela - Poznać podstawowe elementy powołania Salezjana Współpracownika 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznać fundamentalne elementy oraz różne grupy wchodzące w skład Rodziny Salezjańskiej oraz <i>Kartę Tożsamości Rodziny Salezjańskiej</i> - Poznać dzisiejsze wyzwania wychowania - Poznać system prewencyjny, rozumiany jako metoda i duchowość - Poznać rzeczywistość młodzieżową własnego środowiska - Poznać <i>Program Życia Apostolskiego</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Znać coroczną <i>Wiązanę</i> przełożonego generalnego - Znać historię Stowarzyszenia - Dowartościować zaangażowanie w Stowarzyszeniu na wyższych jego poziomach: prowincjalnym, regionalnym, światowym
Inteligencja praktyczna	Wzmacniać osobiste zdolności w służbie charyzmatu salezjańskiego	Zaplanować osobisty apostolat zgodnie z założeniami systemu prewencyjnego	<ul style="list-style-type: none"> - Zdobyć potrzebne dla realizacji własnego posłannictwa umiejętności - Odpowiedzieć twórczo na dzisiejsze potrzeby młodzieży - Szerzyć kult ku czci Maryi Wspomożycielki
Inteligencja emocjonalna	Zinterioryzować cnoty Księdza Bosko w celu stopniowego przyswojenia jego duchowości	<ul style="list-style-type: none"> - Dowartościować bogactwo wynikające z przynależności do Rodziny Salezjańskiej - Przyjąć postawy i wartości, które charakteryzują ducha salezjańskiego: radość, optymizm, kreatywność - Troszczyć się o pobożność ku czci Maryi Wspomożycielki oraz świętych Rodziny Salezjańskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - W codziennym życiu przyjmować styl Salezjanina Współpracownika zgodny ze wskazaniami <i>Programu Życia Apostolskiego</i> - Wspaniałomyślnie wybrać formę zaangażowania apostolskiego i działalności salezjańskiej - Żyć zmysłem przynależności i współodpowiedzialności za Stowarzyszenie
Zdolność do życia w komunii	Uświadomić sobie znaczenie centrum lokalnego w funkcjonowaniu Stowarzyszenia	<ul style="list-style-type: none"> - Integrować się z centrum lokalnym i dowartościować je jako środowisko wzrastania - Uczestniczyć w momentach formacyjnych, duchowych i w celebracjach jakie ofiaruje Stowarzyszenie i Rodzina Salezjańska na danym obszarze 	Aktywnie uczestniczyć w życiu prowincji i centrum lokalnego

NIEKTÓRE TEMATY ŁĄCZĄCE SIĘ Z WYMIAREM CHRZEŚCIJAŃSKIM

OSOBA KSIĘDZA BOSKO

1. Jego czasy: jego życie, jako odpowiedź na wezwanie
2. Wychowawca i ewangelizator młodzieży
3. Ksiądz Bosko w relacji z Bogiem
4. Człowiek Kościoła
5. Założyciel
6. Jego preferencyjna opcja apostołatu: młodzież

MISJA SALEZJANINA WSPÓLPRACOWNIKA

7. Powołanie Salezjanina Współpracownika
8. Wyjątkowe powołanie świeckie
9. Wezwani do misji
10. Wyzwanie wychowania na dziś
11. Cele procesu wychowawczego
  - a. Synteza ciągle nowa i oryginalna
  - b. Środowisko wychowawcze
  - c. Różne rodzaje apostołatu w przestrzeni wychowawczej
12. Wybór Księdza Bosko: zapobiegać (*System prewencyjny*):
  - a. Aktualność systemu
  - b. Cechy charakterystyczne
    - Miłość
    - Rozum
    - Religia
13. Salezjanin Współpracownik i jego zaangażowanie w służbie rzeczywistości ludzkiej, społecznej i politycznej
  - a. Lokalne potrzeby apostołskie
  - b. Animator duszpasterstwa rodzinnego
  - c. Rodzina – miejscem wychowania i ewangelizacji
  - d. Specyficzny apostołat salezjański
  - e. Młodość – wiek przemian i wyborów
  - f. Młodzieżowe formy marginalizacji i sytuacje ryzyka
  - g. Apostołat formacyjny
  - h. Apostołat w codzienności

PRZYNALEŻNOŚĆ DO STOWARZYSZENIA

14. Stowarzyszenie publiczne wiernych w Kościele
15. Historia Stowarzyszenia
16. Aby zostać Salezjaninem Współpracownikiem
17. Bracia i siostry w Chrystusie z duchem Księdza Bosko
18. Współodpowiedzialność we wzrastaniu duchowym i apostołskim
19. Niektóre płaszczyzny organizacyjne
20. Zmysł przynależności i solidarności
21. Funkcje i posługi w służbie jedności
22. Przyrzeczenie
23. Być Salezjaninem Współpracownikiem – wybór na całe życie

SALEZJANIN WSPÓLPRACOWNIK W RODZINIE SALEZJAŃSKIEJ

24. Rodzina Salezjańska
25. Udział i jedność w Rodzinie Salezjańskiej
26. Duch salezjański w świetle *Karty Tożsamości Rodziny Salezjańskiej*
27. Apostoła w Rodzinie Salezjańskiej
  - a. Współodpowiedzialny w misji
  - b. Salezjański charakter wychowawczy

ZAŁĄCZNIK NR 2

Karta towarzyszenia aspirantowi

Chodzi tutaj o środek składający się z pewnych kart, które mają na celu ułatwić wypełnienie zadania, jakim jest towarzyszenie osobiste i wspólnotowe.

Ta pomoc do pracy ma charakter otwarty i daje możliwość nie tylko odnotowania zasadniczych aspektów oceny aspiranta, ale może być uzupełniana innymi materiałami, które umożliwiają przeprowadzenie procesu towarzyszenia ze strony centrum lokalnego.

W ujęciu schematycznym zostaną wskazane konkretne części lub dokumenty, jakie może zawierać karta aspiranta.

1. Dane osobowe

To część zawierająca podstawowe dane każdego aspiranta (imię i nazwisko, miejsce zamieszkania, numer telefonu, itd.).

2. Wstępna ocena aspiranta

To karta, która informuje o początkowej kondycji formacyjnej aspiranta i ujmuje przynajmniej cztery główne elementy:

- jego drogę formacji wiary;
- sposób zapoznania się ze specyficznym powołaniem Salezjanina Współpracownika;
- motywacje, którymi się kieruje prosząc o rozpoczęcie formacji;
- obszary duszpasterskie w jakie się zaangażował.

3. Roczne sprawozdania formatora

W celu ułatwienia procesu monitorowania oceny aspiranta w czasie procesu formacyjnego, może zostać przygotowana przez formatora opinia, która naświetli całoroczny rozwój i przebyta przez kandydata drogę formacji. Opinia ta będzie zaprezentowana radzie lokalnej w sposób, jaki uważa się za najbardziej odpowiedni.

Celem tejże opinii jest ułatwienie radzie lokalnej oraz każdemu z centrów przeprowadzenie towarzyszenia aspirantom. Opinia nie ma być zbyt rozbudowana, ale zredagowana z właściwą uwagą, ostatecznie potwierdzając specyficzne cele towarzyszenia formacyjnego.

4. Samoocena aspiranta

W tym miejscu chodzi o weryfikację, którą aspirant – w odniesieniu do własnej drogi wzrostu powołaniowego – ma możliwość dokonywać okresowo, [oceniając ją] w świetle celów, wskazań operacyjnych i osobistego programu życia.

Pożyteczną rzeczą jest, aby w tym procesie samooceny aspiranta współuczestniczył formator i grupa.

ZAŁĄCZNIK NR 3

Pomoc do przygotowania *Osobistego Programu Życia*

Mając świadomość, że *Osobisty Program Życia* zajmuje uprzywilejowane miejsce w życiu Stowarzyszenia, ale również w twoim życiu osobistym, potrzeba, abyś wziął odpowiedzialność za swoją formację, angażując się w stały proces nawrócenia i odnowy. Wypracuj zatem twój *Osobisty Program Życia*, biorąc jako punkt wyjścia twoje konkretne doświadczenie i sytuację.

Stąd, poświęć szczególną uwagę niektórym elementom:

- ocenie dojrzałości ludzkiej, chrześcijańskiej i salezjańskiej posługując się mechanizmem samooceny oraz odnosząc się do Słowa Bożego;
- znajomości i praktyce duchowości *systemu prewencyjnego*, który jest źródłem nowych relacji w życiu braterskim;
- stopniowej dojrzałości salezjańskiej tożsamości charyzmatycznej;
- aktywnej i serdecznej obecności na zwykłych i nadzwyczajnych spotkaniach, które wymierzają rytm życia centrum;
- otwartości na innych oraz dyspozycyjności w dzieleniu się.

Dlaczego przygotowujemy osobisty program?

Dla Salezjanów Współpracowników przyjąć „specyficzny sposób życia Ewangelią” (PŻA/S 2.1) oznacza poznać i realizować *Program Życia Apostolskiego*. Zaplanować *Osobisty Program Życia* znaczy włączyć się w proces przyjęcia programu, jaki Bóg ma względem ciebie. W ten sposób program życia staje się twoim programem. W jego przygotowaniu nie chodzi, w pierwszym rzędzie, o samorealizację, ale o przyjęcie twojego powołania, skonkretyzowanie daru z siebie, przejęcie odpowiedzialności za twoje decyzje. Dlatego pożyteczną rzeczą jest, by zrobić go w formie pisemnej, tak, aby na drodze twojego rozwoju móc dokonywać jego oceny.

Nim się rozpocznie przygotowanie programu, trzeba być zmotywowanym

Nasze życie jest w ciągłym procesie tworzenia i Bóg, z całą pewnością, ma plan także na twoje życie. On także do ciebie mówi: «Zanim ukształtowałem cię w łonie matki, znałem cię» (Jr 1,5). Dziś ty starasz się odkryć i zrealizować powołanie Salezjanina Współpracownika – jako osoba świecka lub duchowna. Aby przyjąć dar powołania, On sam ofiaruje ci łaskę tego czasu formacji. W rzeczywistości, formacja jest czasem identyfikacji z powołaniem i posłannictwem salezjańskim.

Program ma ci pomóc w dokonaniu następującej rzeczy: szukaj drogi, którą Bóg tobie wyznaczył; odkryj to, czego On od ciebie pragnie; zaplanuj twoje przyszłe życie myśląc o tym, jakim Bóg chciałby, aby ono było.

Ta wizja przyszłości, która będzie owocem osobistego rozeznania, nada kierunek twojemu życiu. Gdy znasz punkt dojścia, o wiele łatwiej połączyć w jedno wszystkie elementy codziennego życia: zamiary, siły, wartości, tak, aby osiągnąć metę. W Księdzu Bosko dary natury i łaski złączyły się ściśle w jeden projekt życia: służba młodzieży.

Zatem, nie pozwól na to, aby roztrwonić własne życie, by było ono posadzkowane albo płynęło z prądem! Świętość należy zaplanować.

Dzięki temu twoje życie stanie się bardziej „zjednoczone”. Staniesz się zdolny do tego, aby złączyć przeszłość, terażniejszość i przyszłość w jedną znaczącą całość, zgodnie z twoim fundamentalnym wyborem. Program osobisty jest właśnie środkiem, który pomoże ci w dążeniu do owej jedności.

Na tej drodze będziesz mógł weryfikować niektóre aspekty tego, czego doświadczyłeś. Rozpocznij od tego, aby poznać samego siebie w sposób bardziej przejrzysty co do mocnych stron, jak i ograniczeń. Dostrzeżesz to, co musisz zmienić, jeśli pragniesz zrealizować tę wizję twojego życia w posłuszeństwie Bożemu wezwaniu. Będziesz bardziej przekonany o potrzebie, a nawet pięknie

nowego stylu, z jakim chcesz doświadczać twojego życia. Poczujesz przynaglenie do tego, aby podjąć każdy wysiłek w celu nawrócenia się, pracy nad sobą, podjęcia trudnych decyzji, właśnie po to, by wykształciła się ta tożsamość, która cię pociąga oraz zapewni radość i satysfakcję. W ten sposób program stanie się dla ciebie środkiem nawrócenia i odnowy oraz doprowadzi cię do większej autentyczności i wierności.

Ten cenny środek pozwoli ci zatem wziąć życie we własne ręce, przyjąć odpowiedzialność za twoje powołanie i posłannictwo oraz przejść drogę rozwoju wiodącej do świętości, rozumianej jako hojny dar z siebie i z tego, co otrzymałeś.

SPIS TREŚCI

SŁOWO WSTĘPNE DO WYDANIA POLSKIEGO	3
PRZEDMOWA	4
WSTĘP	5
ROZDZIAŁ 1. WYMIARY I FILARY FORMACJI.....	9
1.1. Wymiar Ludzki.....	10
1.1.1. Wiedza	11
1.1.2. Inteligencja praktyczna	12
1.1.3. Inteligencja emocjonalna	13
1.1.4. Zdolność do życia w komunii	14
1.2. Wymiar chrześcijański	15
1.2.1. Wiedza	15
1.2.2. Inteligencja praktyczna	16
1.2.3. Inteligencja emocjonalna	17
1.2.4. Zdolność do życia w komunii	19
1.3. Wymiar salezjański	20
1.3.1. Wiedza	20
1.3.2. Inteligencja praktyczna	22
1.3.3. Inteligencja emocjonalna	23
1.3.4. Zdolność do życia w komunii	24
ROZDZIAŁ 2. MOMENTY, ŚRODKI I ZASOBY LUDZKIE	26
2.1. Momenty i środki	26
2.1.1. Momenty i środki szczególne ofiarowane przez Stowarzyszenie.....	26
2.1.2. Środki życia duchowego	28
2.1.3. Środki i plany służące autoformacji.....	29
2.2. Środki ludzkie.....	30
2.2.1. Gwarantci formacji	30
2.2.2. Centrum lokalne	31
2.2.3. Rada lokalna i prowincjalna.....	31
2.2.4. Salezjanie Współpracownicy z szczególnymi kwalifikacjami	31
2.2.5. Delegat lub delegatka.....	32
ROZDZIAŁ 3. ETAPY FORMACJI.....	33
3.1. Formacja początkowa.....	33
3.1.1. Cel.....	33
3.1.2. Propozycja.....	34
3.1.3. Przyjęcie do stowarzyszenia	35
3.1.4. Metodologia formacji początkowej	36

3.1.5. Priorytetowe momenty i środki tego etapu	37
3.1.6. Planowanie	39
3.2. Formacja permanentna	39
3.2.1. Natura i cel	40
3.2.2. Podmioty formacji	41
3.2.3. Planowanie	41
ROZDZIAŁ 4. FORMACJA DO POSŁUGI ODPOWIEDZIALNOŚCI W ANIMACJI I ZARZĄDZANIU	43
4.1. Kryteria formacji osób odpowiedzialnych	43
4.1.1. Jedność między „być” i „działać”	43
4.1.2. Styl animacji	44
4.1.3. Zmysł przynależności do stowarzyszenia	44
4.1.4. Docenienie współodpowiedzialności	44
4.1.5. Kompetencje i profesjonalizm	44
4.1.6. Formacja początkowa	44
4.1.7. Charyzmatyczna obecność	44
4.2. Momenty i środki	44
4.3. Wskazania operacyjne	45
4.3.1. Wymiar ludzki	45
4.3.2. Wymiar chrześcijański	46
4.3.3. Wymiar salezjański	47
ROZDZIAŁ 5. FORMACJA FORMATORÓW	48
5.1. Wymiar Ludzki	48
5.1.1. Wiedza	48
5.1.2. Inteligencja praktyczna	48
5.1.3. Inteligencja emocjonalna	48
5.1.4. Zdolność do życia w komunii	49
5.2. Wymiar chrześcijański	49
5.2.1. Wiedza	49
5.2.2. Inteligencja praktyczna	49
5.2.3. Inteligencja emocjonalna	49
5.2.4. Zdolność do życia w komunii	49
5.3. Wymiar salezjański	49
5.3.1. Wiedza	49
5.3.2. Inteligencja praktyczna	49
5.3.3. Inteligencja emocjonalna	50
5.3.4. Zdolność do życia w komunii	50
ZAKOŃCZENIE	51

ZAŁĄCZNIK NR 1	52
Treści i zawartość operacyjna formacji początkowej	52
ZAŁĄCZNIK NR 2	56
Karta towarzyszenia aspirantowi	56
ZAŁĄCZNIK NR 3	57
Pomoc do przygotowania <i>Osobistego Programu Życia</i>	57
SPIS TREŚCI	59